

Karlstad Business School
Handelshögskolan vid Karlstads universitet

Kevin Eklund

Linde Gustafsson

Men Moçambique då?

What about Mozambique?

En studie i varför Moçambique inte finns med i
svenska charterarrangörers produktutbud

A study in why Mozambique is excluded from Swedish tour operators
product selection

Turismvetenskap

B-uppsats

Termin: VT-16

Handledare: Ida Grundel

Förord

Två hungriga turismstudenter som älskar att resa och utforska världen. Idag är "att tycka om att resa" inget ovanligt. Hälften av våra vänner har redan rest jorden runt med bara en ryggsäck på ryggen, ett nött chang-linne och flöp-flops på fötterna. Backpackingresor är vår tids svar på 1600-talets Grand tours. Inga konstigheter. Men har de verkligen rest jorden runt? Afrika då? En många gånger bortglömd kontinent, som vi med den här studien hoppas hjälpa att rikta turistiskt fokus mot. Vi anser att en internationell turism skulle kunna bidra till att lösa många av de ekonomiska problem som utspelar sig på den afrikanska kontinenten. Moçambique är ett land vi tror starkt på i och med att landet erbjuder fantastiska naturliga attraktioner och att antalet internationella ankomster till Afrika bara växer och växer för varje år. Svensk charterturism till Moçambique skulle kunna vara ett startskott för en ökad internationell turism till landet.

I den här studien har Kevin Eklund och Linde Gustafsson jobbat tätt ihop, och kompletterat varandras svagheter väl. Eklund har haft störst del i analys och metodavsnittet, medan Gustafsson haft störst del i intervjuerna och den teoretiska referensramen. Resterande delar har vi samarbetat jämnt fördelat och lyckosamt kring.

Ett tack till Sebastian Krantz, Tobias Thörnmo, vår handledare Ida Grundel, prorektor Thomas Blom, Vings produktchef Patrik Marklund, Mats Bigård på TEMA-resor och den svenska ambassaden i Maputo för hjälp och support under studiens gång.

Sammanfattning

Studiens syfte är att undersöka vad som föranlett att Moçambique inte finns med i svenska charterarrangörers produktutbud. För att undersöka detta närmare, har följande tre frågeställningar utformats; Vilka är de grundläggande förutsättningarna för att turism ska uppstå? Hur uppfyller Moçambique de grundläggande förutsättningarna för att turism ska uppstå? Hur väljer svenska charterarrangörer ut en ny charterdestination?

Teoretisk utgångspunkt har tagits i Karlsson (1994) och de fyra grundläggande förutsättningarna för att turism ska uppstå: attraktioner, transportmöjligheter, bekvämligheter samt individer som har tid, lust och pengar. Studien är avgränsad till att bortse från individer som har tid, lust och pengar men adderar säkerhet. Således är den teoretiska utgångspunkten att attraktioner, infrastruktur och säkerhet är de grundläggande förutsättningarna för turism.

I denna studie har metodtriangulering använts som angreppssätt för att kunna genomföra kvalitativa intervjuer samt en kvantitativ enkät för att besvara studiens syfte. Primärdata har samlats in med hjälp av en enkätundersökning för att undersöka hur den moçambikiska lokalbefolkningen och andra turister som besökt landet, uppfattar att Moçambique uppfyller de grundläggande förutsättningarna för turism. Resterande primärdata har samlats in genom tre kvalitativa och semistrukturerade intervjuer med den svenska ambassaden i Maputo, Ving och Fritidsresor. Intervjun med ambassaden gjordes i syfte att få deras syn på hur Moçambique uppfyller de grundläggande förutsättningarna för turism. Intervjun med Ving och Fritidsresor gjordes huvudsakligen för att undersöka vad som ligger bakom deras eventuella val att inte arrangera resor till Moçambique. Sekundärdata har samlats in från bland annat en kandidatuppsats som har redogjort för hur svenska charterarrangörer väljer ut nya destinationer, officiella webbsidor relaterade till ämnet som undersökts i studien samt vetenskapliga böcker och artiklar.

Avslutningsvis visar resultaten i denna studie att Moçambique erbjuder turistiska attraktioner, men att landet inte klarar av att möta de krav som ställs av svenska charterarrangörer, på framförallt tillgänglighet, lokal infrastruktur och inhemsk säkerhet.

Nyckelord: Moçambique, Förutsättningar, Charterarrangör, Attraktion, Destination

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Problemformulering.....	1
1.3 Syfte och frågeställningar	2
1.4 Avgränsningar	2
1.5 Definitioner	3
2. Metod	4
2.1 Metodval	4
2.2 Vetenskapssyn.....	5
2.3 Datainsamling och urval.....	6
2.3.1 Intervjuer.....	6
2.3.2 Urval av respondenter till intervjuer	7
2.3.3 Enkätundersökning	8
2.3.4 Urval av respondenter till enkätundersökning.....	9
2.4 Validitet och reliabilitet.....	10
2.4.1 Metodkritik	10
2.4.2 Källkritik.....	11
3. Teoretisk referensram	13
3.1 Attraktioner	13
3.2 Infrastruktur	14
3.2.1 Transportmöjligheter.....	14
3.2.2 Bekvämligheter.....	15
3.3 Säkerhet.....	15
4. En introduktion till Moçambique	17
4.1 Geografi	17
4.2 Klimat.....	17
4.3 Demografi.....	18
4.4 Historia.....	18
4.5 Politik och säkerhet.....	19
4.5.1 Naturliga och mänskliga säkerhetsrisker	19
4.5.2 Brottslighet och lagar	19
4.6 Infrastruktur	20
4.7 Ekonomi	21

4.8 Turism i Moçambique.....	21
4.8.1 Turismens effekt på Moçambiques ekonomi	22
4.8.2 Problem med turismen	22
4.8.1 Attraktioner och hur de framhävs på statlig nivå.....	22
5. Hur charterarrangörerna Fritidsresor och Ving väljer charterdestination.....	24
5.1 Fritidsresor	24
5.2 Ving	25
6. Intervjuer och enkätundersökning	27
6.1 Intervju med Fritidsresor	27
6.2 Intervju med Ving	27
6.3 Intervju med svenska ambassaden i Maputo	30
6.4 Enkätundersökning.....	31
7. Analys.....	34
7.1 Attraktioner.....	34
7.2 Infrastruktur.....	35
7.2.1 Transportmöjligheter.....	35
7.2.2 Bekvämligheter.....	36
7.3 Säkerhet.....	37
8. Diskussion och slutsatser	39
8.1 Diskussion	39
8.2 Slutsatser	41
8.3 Kunskapsbidrag	43
8.4 Förslag till fortsatt forskning	43
Referenslista	44
Bilagor.....	47
Bilaga 1. Intervju med Ving.....	47
Bilaga 2. Intervju med Fritidsresor.....	48
Bilaga 3. Intervju med svenska ambassaden i Maputo	49
Bilaga 4. Enkätundersökning	50

Figurförteckning

Figurförteckning 1. Moçambique	17
Figurförteckning 2. Moçambique i förhållande till världen	17
Figurförteckning 3. Transportmöjligheter i Moçambique	32
Figurförteckning 4. Transportmöjligheter till och från Moçambique.....	32
Figurförteckning 5. Säkerheten i Moçambique	32
Figurförteckning 6. Attraktioner i Moçambique	33

1. Inledning

I inledningsavsnittet kommer först en bakgrund att presenteras där läsaren introduceras för ämnet och där det framgår varför just detta ämne har valts. Här sätts också ämnet in i en större samhällskontext. Under problemformulering presenteras den problematik som ligger till grund för studiens syfte och frågeställningar. Under avgränsningar presenteras de avgränsningar som valts att göra i studien. Slutligen presenteras ett antal definitioner av några nyckelord som är frekvent återkommande i studien.

1.1 Bakgrund

Många av de charterresor som förmedlas av svenska charterarrangörer går idag till medelhavsområdet och destinationer i Sydostasien. Ungefär 75 procent av Fritidsresors och Vings charterresor går till destinationer runt Medelhavet (Fritidsresor, 2016; Ving, 2016). Väldigt få svenska charterresor går till Afrika och framförallt södra Afrika. Även resorna till det tidigare så populära Tunisien och Egypten i norra Afrika har drastiskt minskat i och med det rådande säkerhetsläget i Mellanöstern och norra Afrika. Bo Jakobsson, försäljningsdirektör på Resia, uttalade sig i en artikel i Helsingborgs Dagblad den 23 mars år 2016 och sade att: "Turismen till Tunisien är helt borta idag, och Egypten ligger på en väldigt låg nivå" (Fagerström, 2016). Trots denna problematik lyfts det fram inom turismforskning att Afrika spås bli den kontinent som tillsammans med Asien och Mellanöstern, kommer att uppleva störst ökning av antalet internationella ankomster i en inte allt för avlägsen framtid. Afrika beräknas ha ökat antalet internationella ankomster från femtio miljoner år 2010 till 134 miljoner år 2030 (World Tourism Organisation [UNTWO], 2015).

Studien fokuserar på södra Afrika, som ofta olyckligt associeras med negativa samhällsaspekter som fattigdom, sjukdomar, politisk instabilitet, hög kriminalitet och bristande infrastruktur. Detta är en bild som internationell massmedia förmodligen har bidragit till att skapa. Bilden av södra Afrika kan antas leda till att internationell och även svensk turism till södra Afrika inte verkar få något genomslag. Här går det att relatera till Anholt (2010) och Syssner (2012) som menar att det är viktigt för ett land och en destination att lösa samhällseliga eller inhemska problem. Först när dessa problem är lösta kan ett land börja arbeta med att reparera eller bygga upp sin image eller sitt varumärke och på så sätt börja försöka attrahera turister.

1.2 Problemformulering

Regeringen i Moçambique har uttryckt att landets turismnäring spelar en viktig roll för landets utveckling. Williams (2006) skriver i tidskriften *Moçambique – Africas rising star* om Moçambique

som en framtida attraktiv afrikansk destination, och att landet är i framkant av turismsatsande länder i Afrika. Moçambique satsar mycket på turism, och ser näringen som ett viktigt verktyg för att minska fattigdom och skapa ekonomisk tillväxt (Republica de Moçambique 2004, i Jones 2010). Enligt Landguidens hemsida besökte 1 886 000 utländska turister Moçambique år 2013 och genererade samma år 273 miljoner US dollar i turismintäkter.

Turistindustrin är en av Moçambiques snabbast växande näringar (Landguiden, 2015). Därför borde det ses som en viktig angelägenhet för landet att attrahera internationella turister. Moçambique har goda naturliga förutsättningar för att charterturism ska kunna uppstå. Det finns en biologisk mångfald och en varierad natur med bland annat kritvita stränder och en vacker arkipelag. Dessutom ligger landet relativt nära det mer välutvecklade Sydafrika och andra redan etablerade charterdestinationer som exempelvis Seychellerna och Mauritius, som båda erbjuder i Vings och Fritidsresors produktutbud. Därför är det befogat att ställa sig frågan varför svenska charterarrangörer inte arrangerar resor till ett land som Moçambique.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med föreliggande studie är att undersöka varför ett land som Moçambique inte finns med i svenska charterarrangörers produktutbud.

För att nå studiens syfte tas utgångspunkt i följande frågeställningar:

1. Vilka är de grundläggande förutsättningarna för att turism ska uppstå?
2. Hur uppfyller Moçambique de grundläggande förutsättningarna för att turism ska uppstå?
3. Hur väljer svenska charterarrangörer ut en ny charterdestination?

1.4 Avgränsningar

Studien är avgränsad till att endast undersöka de svenska charterarrangörerna Ving och Fritidsresor. Detta eftersom de är de två största charterarrangörerna i Sverige och det är rimligt att anta att de är mest troliga att erbjuda Moçambique som charterdestination (Myrberg, 2015). I dagsläget finns det mindre researrangörer som arrangerar resor till Moçambique. Dessa resor skiljer sig dock från klassiska charterresor där det klassiska sol- och badkonceptet står i fokus. Dessa mindre researrangörer riktar in sig mer på paketresor som handlar upplevelse och äventyr. Studien avser således ej att undersöka de mindre svenska researrangörerna då de inte faller in under studiens definition av charterarrangörer.

Det räcker inte enbart att genomföra intervjuer med svenska charterarrangörer för att ta reda på varför de inte erbjuder charterresor till Moçambique. Det är nämligen väsentligt att först definiera de grundläggande förutsättningarna för att turism ska uppstå. Högst troligt är dessa kriterier grunden till vad charterarrangörer tittar på när de etablerar en ny charterdestination. Det är likaså relevant att ta reda på hur Moçambique uppfyller de grundläggande förutsättningarna, för att undersöka varför Moçambique inte är en accepterad charterdestination hos något av de svenska charterarrangörerna.

I denna studie redogörs turismens grundläggande förutsättningar med utgångspunkt i Karlsson (1994). De fyra grundläggande förutsättningarna enligt Karlsson (1994) är: Attraktioner, transportmöjligheter, bekvämligheter och individer som har tid, lust och pengar att resa. I studien har det dock valts att utelämna individer som har tid, lust och pengar att resa. Givetvis behövs turister för att turism ska kunna uppstå men det är känt att svenskar är ett av världens mest resande folk (Timetric, 2014). Vilket gör att det inte anses som nödvändigt att undersöka huruvida det finns potentiella svenska turister till Moçambique. Dessutom förmedlas resor av svenska charterarrangörer redan till södra Afrika, vilket visar på att det finns intresse från svenska turister att resa till området.

1.5 Definitioner

Charterarrangör: Definitionen av charterarrangör i den här studien innebär researrangörer som arrangerar resor till en destination där charterarrangören ordnar flyg och hotell. En paketresa där interaktion med charterarrangörens personal ofta förekommer under vistelsen på destinationen. Charterarrangörer fokuserar främst på sol- och bad resmål och riktar sig till en publik som vill resa bekvämt, under ordnade former och som vill komma relativt billigt undan. Vistelsen sträcker sig vanligen mellan en till fyra veckor (Ving, 2016).

Attraktion: Författarnas definition av attraktion är i denna studie aktiviteter, kultur, naturliga landskap eller andra företeelser som frambringar ett attraktionsvärde.

Destination: Författarnas definition av destination kan enklare förklaras som resmål. En plats där det utövas turism.

Förutsättningar: Författarnas definition av förutsättningar i denna studie kan enklare förklaras som kriterier, eller villkor, för att turism ska uppstå.

2. Metod

I detta avsnitt ämnas förklara studiens metodval, studiens vetenskapssyn och redogöra för den genomförda datainsamlingen och urval av respondenter. Samt kritisera studiens metod och granska studiens validitet och reliabilitet.

2.1 Metodval

Det finns främst två huvudtyper av angreppssätt att använda sig av i en forskningsprocess: kvalitativa och kvantitativa metoder. Det finns både för- och nackdelar med de båda metoderna. Den metod forskaren har valt kan användas som ett redskap för att lösa ett problem och bidra med ny kunskap (Holme & Salvang, 1997).

En kvalitativ metod går ut på att samla på sig kvalitativa data, eller mjuka data, vilket betyder subjektiva upplevelser som samlas in hos undersökningsspersonerna (Larsen, 2007). Det handlar om att samla information i syfte att få en ökad och djupare förståelse för dem som undersöks och av det problem som studeras. Metoden används primärt i ett förstående syfte för att skapa en helhetsbild, studien behöver nämligen inte prövas om innehållet har en generell giltighet. Frågeställningarna bryter ner syftet och används som riktlinjer och hållpunkter för att hjälpa till att besvara syftet, men det betyder inte att forskaren är bundna av dem. I en kvalitativ metod vidareutvecklas planeringen och uppläggning under studiens gång (Holme & Salvang, 1997).

I en kvantitativ metod samlar forskaren på sig kvantitativ data, hårda data. Det vill säga, data som är mätbar och kan kategoriseras. Resultatet kan redovisas i tabeller och diagram i form av siffervärden (Larsen, 2007). Denna metod är mer formaliserad och strukturerad vilket gör det möjligt att göra jämförelser, analyser och föra statistik. Med hjälp av denna metod är det möjligt att göra generaliseringar (Holme & Salvang, 1997). För att förtydliga skillnaden mellan en kvalitativ respektive en kvantitativ metod, går det att säga att en kvalitativ undersökning är mer djupgående medan en kvantitativ undersökning syftar till att skapa en bredare förståelse.

På grund av att studiens frågeställningar inte enbart kan besvaras med en kvalitativ ansats, används även en kvantitativ ansats. Därför anses det bästa angreppssättet för studien vara att använda metodtriangulering. Metodtriangulering betyder att det används flera metoder i samma

studie. Den ena metodens svagheter kan vägas upp med den andra metodens starka sidor (Larsen, 2007). Genom att kombinera de två olika tillvägagångssätten ges ett bredare perspektiv för vad fler än bara statliga myndigheter och charterarrangörer tycker. Giltigheten i en metod och studie är essentiell. Om två olika tillvägagångssätt används och visar på samma resultat om samma fenomen, förstärks den insamlade informationens giltighet (Holme & Salvang, 1997). Liknande påstår Mason (2006) att de flesta kvalitativa forskare har en positiv inställning till idén att blandade metoder kan säkerställa validiteten av insamlad information. Decrop (1999) menar att det inte räcker med att forskaren är medveten om vilka kriterier som gör en studie trovärdig. Forskaren ska genomföra flera undersökningsmetoder för att göra studien mer trovärdig. Det är här metodtriangulering kommer till nytta. Med hjälp av metodtriangulering kan forskaren se på problemet från en annan synvinkel och ”tänka utanför boxen”, genom att göra kvalitativa semi-strukturerade intervjuer samtidigt som kvantitativa enkäter (Mason, 2006). Om olika metoder skulle leda till olika resultat, kan det trigga igång tankar om att göra nya tolkningar och möjligtvis utveckla nya tillvägagångssätt (Holme & Salvang, 1997).

I och med att det i studien har gjorts en intervju med den svenska ambassaden i Maputo samt en enkät med Moçambiqueorienterade personer för att undersöka hur de grundläggande förutsättningarna för turism ser ut i Moçambique, har studien parallellt försökt få fram både kvantitativa och kvalitativa sidor av ett fenomen (Larsen, 2009). I och med att metodtriangulering använts i studien kan informationen användas som samlats in från intervjuerna och enkäten genom att ömsesidigt stärka varandra (Holme & Salvang, 1997)

2.2 Vetenskapssyn

Det finns ett flertal olika vetenskapssyner. Två av de största är hermeneutik och positivism. Hermeneutik innebär att försöka förstå något på ett djupare plan än att enbart bara använda sig av de fem sinnen och dra logiska slutsatser. Hermeneutik handlar om att förstå med hjälp av inkännande eller empati, för att sedan tolka denna information. Kritiken mot hermeneutiken brukar ofta riktas från positivismen. Problemet är att en subjektiv tolkning av andra människors känslor och upplevelser utgår från ens egna känslor och upplevelser. Forskarens tolkning kan därför bli annorlunda jämfört med exempelvis respondentens faktiska upplevelse. Det andra problemet är att sätta in det som tolkas i rätt sammanhang. En positivist skulle hävda att hermeneutiska tolkningar nästan alltid är relativa, och starkt påverkade av den förkunskap och de värderingar forskaren har. (Thurén, 2007).

Vetenskapssynsättet som använts i den här studien är i huvudsak ett hermeneutiskt synsätt. Studien strävar efter att försöka förstå varför Moçambique i dagsläget inte finns med som

charterdestination i Ving och Fritidsresors produktutbud. Det är dock nästintill omöjligt att enbart hålla sig till ett förhållningssätt i denna studie. I studien ingår också en kvantitativ enkätundersökning, för att komplettera de mjuka data. Detta för att addera en större trovärdighet till studien. Vilket innebär att ett hermeneutiskt synsätt har kombinerats med ett positivistiskt synsätt, men att studien drar lite mer åt det hermeneutiska synsättet.

2.3 Datainsamling och urval

I denna studie samlades främst primärdata in genom intervjuer och en enkät. Sekundärdata samlades in från officiella webbsidor relaterade till Moçambique, vetenskapliga böcker, kandidatuppsatser, artiklar och vetenskapliga tidskrifter samt vanliga tidskrifter. På grund av att Moçambique är ett relativt outvecklat och ett outforskat land, i jämförelse med flera andra länder, finns det inte många vetenskapliga böcker och vetenskapliga artiklar om det ämne som undersöks i studien. Därför väger den primärdata som samlats in från intervjuer samt den enkät som framställts tyngst, eftersom respondenterna i intervjuerna med Ving och med den svenska ambassaden i Maputo anses vara mer professionella och pålitliga än de källor där sekundärdata har hämtats ifrån.

2.3.1 Intervjuer

I studien har en telefonintervju och två mejlintervjuer genomförts. Det uppstår en del komplikationer med tanke på att den geografiska utgångspunkten är Sverige, och att det är långt till Moçambique. Det är svårt att intervjua personer öga mot öga i Moçambique, likaså att göra en telefonintervju. Även om det idag går att utföra videosamtal över internet, hade knappt respondenterna tid till att genomföra studiens mejlintervju. I och med avståndet och den tidsbrist de hade, ansågs det därför vara mest passande att genomföra en mejlintervju med respondenterna från den svenska ambassaden i Maputo, vilket gjorde att de kunde svara på intervjufrågorna när de hade tid över. Det ultimata hade varit att få träffa respondenterna öga mot öga för att få en mer djupgående konversation för att kunna ställa följdfrågor, läsa kroppsspråk och möjligtvis få tydligare svar på ställda frågor (Dalen, 2015). Varje intervju inleddes med en presentation av vilka studiens forskare är, anledning till intervjun och vad materialet skulle användas till. Allt i enlighet med Dalens (2015) checklista för intervjuer.

Telefonintervjun som gjordes med Vings produktchef Patrik Marklund var delvis strukturerad, men innehöll dock frågor som kan beskrivas som relativt öppna. Intervjuaren hade som avsikt att ställa strukturerade och riktade frågor, varvat med mer öppna frågor och ibland påståenden. Detta för att få respondenten att vilja prata mer fritt, och göra intervjun mer likt ett samtal än en

strikt strukturerad intervju. Det finns små ostrukturerade inslag i intervjun. Förhoppningen var att detta skulle leda till mer avslappnade, utförliga och därmed ärliga svar. I intervjubilagan (se bilaga 1.) har det dock valts att bara presentera huvudfrågorna, och inte exempelvis följdfrågor eller påståenden. Intervjun kan sägas vara semistrukturerad eftersom att ämnet och frågorna var utvalda i förväg. (Dalen, 2015). Intervjuprocessen inleddes med att en intervjuförfrågan skickades ut. Därefter utformades en intervjuguide. Intervjuguiden fungerade som manus för intervjun, och innehöll delarna inledande frågor, huvuddel och avslutning. Den inledande delen innehöll frågor om respondenten och dess främsta syfte var att fånga respondentens intresse, som en slags uppvärmning. Dalen (2015) redogör för hur en kvalitativ intervjuprocess ser ut, och det var också den som användes som utgångspunkt i vår intervjuprocess.

Mejlintervjun med Fritidsresor var egentligen mer utformad som en förfrågan om intervju skickad till Mathias Bergendahl, nordisk informationschef på Fritidsresor (se bilaga 2.). Bergendahl vidarebefordrade mejlfrågan till Mats Bigård, Product & Contracting manager på TEMA-resor, som är ett dotterbolag till Fritidsresor. Till den här intervjun användes ingen intervjuguide, här skickades istället en tydlig fråga ut. Intervjun innehöll en tydligt strukturerad frågeställning som Bigård svarade kring. Frågan handlade om Moçambique någonsin varit aktuellt för Fritidsresor i diskussioner kring produktutveckling och etablering av nya destinationer. Intervjun kan ses som semistrukturerad då ämnet och frågan var förutbestämda (Dalen, 2015). Dock skulle det gå att argumentera för att den är ostrukturerad, då respondenten fick en väldigt bred fråga att tala kring (Dalen, 2015).

I mejlintervjun med svenska ambassaden i Maputo svarade Anneli Alsbjer, praktikant inom kommunikation och Carolina Köhler de Castro, praktikant men inom info och utvecklingssamarbete på Sveriges ambassad i Maputo. Mejlintervjun inleddes med en förfrågan om mejlintervju och senare skapades en intervjuguide med inledande frågor, en huvuddel och en avslutande del. Huvuddelens frågor var tydligt kopplade till turismens grundläggande förutsättningar i Moçambique (se bilaga 3). Även denna intervju anses vara semistrukturerad då den innehåller förutbestämda frågor kopplade till ett tydligt tema. Men frågorna inbjuder ibland respondenterna till att svara mer fritt, vilket talar för att den är mindre strukturerad (Dalen, 2015).

2.3.2 Urval av respondenter till intervjuer

Med hjälp av metodtriangulering kan ett kvalitativt tillvägagångssätt för att välja vilka respondenter som ska intervjuas. Intervjuas fel personer i urvalet, kan det leda till att

undersökningens resultat blir mer eller mindre värdelöst. Därmed är det en fördel att urval inte sker slumpmässigt (Holme & Salvang, 1997).

Anledningen till varför den svenska ambassaden i Maputo valdes som respondenter är på grund av att det kan antas att det är högst sannolikt att de arbetar inom turistsektorn, med turister och att de har varit bosatta i landet under en längre tid. Det är högst troligt att de besitter större kunskap angående det som rör studiens ämne än vad de flesta andra människor har som är bosatta där. Tid var dock en avgörande faktor i många fall, därav hade de respondenterna som var planerade att intervjua, ingen tid att svara mejlintervjun. Istället svarade ett par praktikanter på intervjufrågorna. Dock ansågs materialet vara trovärdig och kunde därför fortfarande användas som primärdata för att besvara studiens syfte.

Därefter fortsatte forskningsprocessen med att undersöka vilka svenska charterarrangörer som ansågs lämpliga att intervjua, huvudsakligen för att avgränsa studien. På grund av ämnet som undersöks, beslutades det att endast intervjua de största svenska charterarrangörerna med tanke på att det är störst sannolikhet att de skulle ha Moçambique i deras produktutbud, till skillnad från andra charterarrangörer. Fritidsresor, Ving och Apollo är i dagsläget de tre största charterarrangörerna och valdes därför som intervjurespondenter. Under forskningsprocessen visade det sig att det var svårt att komma i kontakt med Apollo och att deras hemsida inte erbjöd den information som eftersöktes. Det ledde till att Apollo uteslöts från denna studie, vilket både kan ha varit till fördel och nackdel för studiens validitet. Det blev lättare att hantera och sammanställa data, men studiens validitet kan ha minskat då en tredje charterarrangör kunde ha givit studien en bredare syn i svaret på syftet.

Urvalet av respondenter har gjorts medvetet utifrån kriterier exempelvis att svaret ska innehålla så mycket information som möjligt och intervjua personer som antas ha rikligt med kunskap kring det område som undersöks (Holme & Salvang, 1997).

2.3.3 Enkätundersökning

I och med att det uppstår en del svårigheter att samla in empirisk data på grund av avståndet till Moçambique ansågs det lämpligt att genomföra en enkätundersökning. Denna enkätundersökningen utformades och skickades ut i syfte att besvara den andra frågeställningen i denna studie, nämligen hur Moçambique uppfyller kriterierna för att turism ska uppstå. Enkäten innehöll båda öppna och slutna frågor. Genom att kombinera enkäten med öppna och slutna frågor kan nackdelar vägas upp. Öppna frågor ger respondenterna möjligheten att ge egna bestämda svar. Slutna frågor är fördelaktigt att ha om frågorna är svåra att förstå och ger därmed

respondenten hjälp med att begripa och förstå frågan. Fortsättningsvis är det lättare att jämföra svar med tanke på att de är likadant formulerade (Larsen, 2007).

Enkäten skickades ut till två Moçambiqueorienterade forum på den sociala plattformen Facebook tillsammans med en förfrågan där en beskrivning om vilka som låg bakom studien, vilken typ av undersökningen som gjordes samt syftet med studien.

Enkäten formades på en hemsida skapad för att göra enkätundersökningar. Hemsidan heter SurveyMonkey och enkäten nås via en internetlänk där respondenterna svarar på de utformade frågorna. Gratisversionen kan samla in upp till 100 respondenter och resultaten redovisas i diagram och tabeller. Dock användes programmet Microsoft Excel för att det är mer lätthanterligt och diagrammen som formas är lättare att läsa av. Enkätundersökningens frågor är formulerade med mestadels slutna frågor, men även några enstaka öppna frågor (se bilaga 4).

2.3.4 Urval av respondenter till enkätundersökning

För att göra en enkätundersökning med personer som befinner sig på andra sidan jorden, var det viktigt att fundera över hur dessa skulle nås. Genom att använda ett så kallad tillfällighetsurval kan respondenterna självmant välja om de vill delta i enkäten eller inte. Det kan innebära att många respondenter avviker från att svara, vilket kan leda till att enkätens validitet ifrågasätts, vilket i sin tur kan leda till missvisande resultat (Holme & Salvang, 1997). Enkätundersökningen genomfördes med hjälp av ett tillfällighetsurval.

Givetvis kan endast personer med tillgång till internet ha deltagit i enkäten. Det kan ha betytt att resultatet av enkätundersökningen inte är speciellt representativ, och exempelvis bara representerar de människor som har det gott ställt i Moçambique. Holme och Salvang (1997) ger exempel på att respondenter inte är hemma, vägrar att delta eller har flyttat. I den här undersökningen innebär det kanske att lokalbefolkning, som har sämre tillgång till internet, dator och elektricitet, har svårigheter att svara på enkätundersökningen medan exempelvis turister har bättre möjlighet att svara. Det är viktigt att bortfallet av undersökningen ska vara så minimal som möjligt och att det i sådana fall ska finnas någon vetenskap om vilka möjliga personer som hör till bortfallet. Urvalets storlek har betydelse för vilket resultat enkätundersökningen får. Därför har det valts att ha ett stort urval där det kan ges mer trovärdiga resultat men som också leder till större bortfall (Holme & Salvang, 1997). En bortfallsanalys på responsen av enkäten visar att av de 31 000 personer i de två forumen var det 86 personer som svarade på enkäten. Det här kan betyda att materialet kan vara svårt att använda eftersom många respondenter kan ha missat inlägget eller saknar tillgång till dator, internet eller elektricitet.

2.4 Validitet och reliabilitet

För att studien ska vara så pass trovärdig som möjligt är det viktigt att diskutera kring hur hög grad av relevans och giltighet studien har. I normala fall har kvalitativa undersökningar högre validitet än kvantitativa undersökningar eftersom frågorna kan ändras i efterhand och leda till att studiens syfte bättre besvaras. I och med att metodtriangulering tillämpas i studien, förbättras validiteten och reliabiliteten i studien (Larsen, 2007).

2.4.1 Metodkritik

Det hade kunnat satsas på att intervjua fler svenska charterarrangörer, för att kunna ställa svar mot varandra. Dock är det endast de större svenska charterarrangörer som erbjuder charterresor till södra Afrika. Vilket då kan ha lett till att tid skulle ha gått till spillo i och med att det görs intervjuer med mindre svenska charterarrangörer som möjligtvis aldrig tänkt tanken att arrangera resor till detta område. Önskvärt hade varit om intervjun med Fritidsresor hade genomförts och varit utformad på liknande sätt som intervjun med Ving. Dock var Fritidsresor svårare att få kontakt med och det var ännu svårare att få tag på en anställd från företaget som hade kunskap om just Moçambique.

Valet att genomföra kvalitativa semistrukturerade intervjuer kändes som ett bra val av metod, för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Larsen (2007) skriver att kvalitativa metoder ger bättre möjlighet till helhetsförståelse för ett fenomen. Det var något som ansågs som angeläget i denna komplexa problematik. I en kvalitativ studie kan intervjuaren dock påverka resultatet, och det är svårare och mer tidskrävande att behandla data efteråt. I den kvalitativa studie som genomfördes, upplevdes det som mycket enklare att bearbeta den insamlade data. Detta är något som styrks av Larsen (2007) som säger att fördelen med en kvantitativ metod bland annat är att den är mindre tidskrävande, lättare att begränsa samt att avgränsa mängden information som samlas in. Det syntes inte minst i enkätundersökningen som gav snabbare slutsatser jämfört med intervjuerna.

Det är mer troligt att resultaten blir trovärdiga vid till exempel en kvalitativ intervju, respondenten kan utveckla sina svar och forskaren kan ställa följdfrågor (Larsen, 2007). Vilket tidigare redogjorts för, framförallt i intervjun med Ving.

Intervjuer över telefon och mejl anses inte vara ett problem, då den information som eftersöktes inte skulle vara lättare att ta reda på vid en fysisk intervju. Dessutom fanns möjligheten att återkomma till samtliga respondenter för komplettering om så önskades. I de perfekta förhållandena hade vi, som forskare, gärna åkt till Moçambique för att göra fältstudier. För att kunna se med egna ögon hur landet uppfyller de grundläggande förutsättningar för turism, samt att möjligen kunna göra intervjuer med lokalbefolkning och internationella turister istället för en enkätundersökning via Facebook. På så sätt hade det kunnat samlas in mer trovärdig primärdata. Fältstudier hade dock inte hjälpt forskningsprocessen rörande hur svenska charterarrangörer tänker. Som tidigare nämnt, hade fler intervjuer med charterarrangörer och kanske helst fysiska intervjuer, kunnat stärka validiteten och reliabiliteten i studiens slutsats.

Studiens enkät anses inneha ett antal brister. Det fanns både svarsalternativ och frågor som, vid ett senare skede, upptäcktes att enkäten möjligen borde ha innehållit. Exempelvis hävdar Larsen (2007) att ett alternativ för "vet inte", ska finnas med för varje fråga som rör personliga åsikter. På någon enstaka fråga saknades ett sådant alternativ.

Enkäten borde möjligtvis också testats innan den skickades ut, alldeles efter att den var nygjord. Därför skulle en pilotenkät kunnat ha skickats ut, för att upptäcka eventuella problem och brister i enkäten. Saker som upptäckes i efterhand, som exempelvis utelämnandet av en fråga kopplad till bekvämligheter, kunde uppmärksammas av studiens upphovsmän och respondenter. Larsen (2007) håller med om detta och anser att det är lätt hänt att mängden information blir för tunn och att detta inses i efterhand och att det borde ha frågats om fler saker för att uppnå den önskade förståelsen.

Facebook var den perfekta plattformen för att kunna nå ut till en bredare räckvidd där personer kunde gilla inlägget, tagga personer samt dela inlägget för att det skulle nå ut till en större räckvidd samtidigt som det en större variation på respondenterna. I och med att Facebook är en plattform på internet, fanns det en risk att en yngre målgrupp skulle bli en majoritet av respondenterna. Trots detta, var de största målgrupperna som svarade på enkäten mellan 35-44 eller över 55 år. Denna grupp utgjorde strax över femtio procent av respondenterna.

2.4.2 Källkritik

Området som undersöks i denna studie är relativt outforskat och därför bör de källor som använts granskas för att resultatet ska bli mer pålitligt. För att ta reda på vilka källor som är relevanta för studien, har det först arbetats med att få en överblick över tillgängliga källor (Holme & Salvang, 1997).

Personerna som intervjuats har varit två produktchefer. Marklund på Ving och Bigård på TEMA-resor som är ett dotterbolag till Fritidsresor. Reliabiliteten hos dem anses vara mycket god. Reliabiliteten hos respondenterna i enkäten är dock inte lika lätt att avgöra. Med tanke på att enkäten skickades ut på Facebook och till Moçambiqueorienterade personer, är det svårt att veta att respondenten verkligen är de respondenter utger sig för att vara och om svarsangivelserna verkligen är sanna.

Målet har genom studien varit att hitta så uppdaterad litteratur och data som möjligt, vilket anses vara lyckat i de flesta fall. I vissa fall är exempelvis vetenskapliga artiklar och statistik rörande Moçambique något daterad, och försämrar studiens reliabilitet. Vidare har det gjorts noggranna granskningar för att leta efter skribenten till all litteratur som använts i denna studie, för att kunna referera till denne. När det inte har funnits någon skribent, har det refererats till ansvarig utgivare, hemsida eller liknande. Precis som Dahl (1967 refererat i Holme & Salvang, 1997) menar att en forskare ska gå tillväga för att göra en källgranskning, ställs frågor som vem eller vilka är upphovsmän till den använda källan, vid vilken tidpunkt källan kom till, i vilket syfte informationen är skriven samt hur och var vi fått tag i källan (Dahl 1967, refererat i Holme & Salvang, 1991).

Det har insamlats sekundärdata från hemsidorna www.visitmozambique.com och www.embassyofmozambique.se, vilket behöver ifrågasättas. Både Visit Moçambique, som styrs av INATUR på uppdrag av den moçambikiska staten, och den moçambikiska ambassadens hemsida ger enligt författarnas mening en ganska subjektiv bild av Moçambique och trycker självklart på landets attraktivitet. Visit Moçambique har som uppdrag att attrahera turister till landet, medan ambassaden inte har det. Därför är det mer förståeligt att Visit Moçambique är mer säljande i sin framställning av landet.

3. Teoretisk referensram

Följande avsnitt syftar till att presentera en teoretisk referensram som ska fungera som utgångspunkt i sökandet efter att besvara syftet.

För att turism ska kunna uppstå överhuvudtaget finns det ett antal grundförutsättningar som måste uppfyllas. Dessa är att det ska finnas attraktioner, transportmöjligheter, bekvämligheter och individer som har tid, lust och pengar (Karlsson, 1994).

Då det är svårt att särskilja mellan transportmöjligheter och bekvämligheter, har beslutats att de båda kategorierna kommer att falla under rubriken infrastruktur, som anses täcka både transportmöjligheter och bekvämligheter. Tarlow (2014) och Cooper & Hall (2013) redogör för hur viktigt det är att en destination upplevs som säker för att turister ska vilja åka dit. Därför är säkerhet en aspekt som måste tas i beaktning utöver de tre grundläggande förutsättningarna.

Studien utgår därmed från tre grundläggande förutsättningar för att turism ska kunna uppstå, där transportmöjligheter och bekvämligheter bakas samman under kategorin infrastruktur.

3.1 Attraktion

Turistattraktioner är vitala för att turism ska kunna uppstå och likaså är de flesta former av turism beroende av att det finns turistattraktioner. Under denna kategori hamnar attraktioner som landskap, stränder, klimat och sevärdheter (Leiper, 1979). Attraktioner är antingen permanenta eller tillfälliga. De permanenta, som är relevanta för denna studie, är exempelvis företeelser i naturmiljön som till exempel stränder och flora & fauna i vildmarken. Mänskligt skapade byggnader, strukturer och platser som kan ha varit ämnade eller inte ämnade att attrahera turister. Förutom att vara permanenta eller tillfälliga, delas attraktioner upp i natur- och kulturattraktioner (MacCannell 1989). Naturattraktioner kan exempelvis vara en parkeringsplats för turister på en plats med en naturskön utsikt (Leiper, 1979).

Attraktioner kan dock vara en blandning av kultur- och naturattraktioner (MacCannell, 1989). Krugerparken i Sydafrika är ett exempel på en blandning mellan kultur- och naturattraktion i södra Afrika. Kultur, kulturarv och natur är de resurser en destination har, som lyfts fram allra mest för att visa på en plats attraktivitet (MacCannell 1989). Turister kan attraheras av ett land

eller en destination på grund av den lokala befolkningen eftersom befolkning förser platsen med en unik atmosfär (Leiper, 1979). De flesta attraktioner finns framförallt på destinationen, men kan också förekomma under transitregionen, som kommer förklaras ytterligare under rubriken transportmöjligheter.

Avsaknad av en turistattraktion skulle innebära att samspelande turismprodukter som exempelvis flygtrafik, hotell och restauranger som byggts upp till följd av turistattraktionen inte skulle finnas. Flera former av media som exempelvis populärkultur och nyhetsrapportering, bidrar till att skapa en destinations image. Dessutom räknas också turisternas kommunikation sinsemellan - ”word-of-mouth” även till media. (Lew 1994 i Hanefors & Mossberg, 2007).

3.2 Infrastruktur

3.2.1 Transportmöjligheter

Cooper & Hall (2013) presenterar en modell för turismsystemet som belyser de element och faktorer som bidrar till produktion och konsumtion av turism. De fyra baselementen är "den genererande regionen" som är den permanenta platsen för turisten och platsen där resan börjar och slutar. "Transitregionen", som är vägen turisten måste resa för att nå sin destination och "destinationsregionen" som är destinationen turisten väljer att besöka. Slutligen är "miljön" den del som omsluter de tre andra delarna. Syftet med denna modell är att belysa vikten av att den genererande regionen och destinationsregionen behöver ha goda transportmöjligheter sinsemellan (Cooper & Hall, 2013).

Transitregionen är länken mellan den genererande regionen och destinationsregionen. Här sker själva transporten av turisten genom olika transportmedel. Här behövs också ett visst mått av bekvämlighet och service, som exempelvis toaletter och mat (Cooper & Hall, 2013).

Transitregionen är ett viktigt element i systemet eftersom den influerar tillgängligheten till en destination samt att den påverkar turistströmmens storlek och riktning. I transitregionen sker resandet och ibland interaktion med attraktioner och faciliteter och service (Leiper, 1979).

Destinationsregionen innehåller både inkvarteringsfaciliteter och kulturella och naturliga attraktioner. Här är viktigt att det finns en god lokal transportinfrastruktur på platsen (Cooper & Hall, 2013). I destinationsregionen är det interaktion med primära attraktioner, tillfälliga attraktioner, samt användande av faciliteter och service. (Leiper, 1979)

En annan viktig faktor för att turism ska kunna etablera sig på en destination, och eventuellt konkurrera med andra turistdestinationer, är att det ordning på infrastrukturen. Det handlar dels om god transportinfrastruktur på destinationen, som exempelvis ett fungerande vägnät eller ett

pålitligt bussystem. Det är signifikativt för att en destination ska bli "tillgänglig" och attraktivt att åka till. Utan goda transportmöjligheter till och från landet är det svårt för turism att uppstå (Cucculelli & Goffi, 2016).

3.2.2 Bekvämligheter

Det är viktigt att det finns bekvämligheter som kost, logi och service både under resan och på destinationen (Karlsson, 1994). Hanefors och Mossberg (2007) talar om begreppen bo, äta, åka och göra som centrala delar för att beskriva turismen. Om det bortses från begreppen åka och göra, som behandlas under rubrikerna transportmöjligheter och attraktion, så finns äta och bo kvar. Dessa två delar av turismen placeras in under bekvämligheter. Karlsson (1994) resonerar om kost och logi och Hanefors & Mossberg (2007) resonerar om bo och äta.

Det finns många olika företag och faciliteter som erbjuder service för turister, som exempelvis affärer och restauranger. Turistisk inkvartering bidrar med tillfällig inkvartering och relaterad service så som mat på destinationen men också när turisten befinner sig i transitregionen. Hotell, hotell och campingar är exempel på olika typer på inkvartering (Lieber, 1979).

Det är samtidigt lika viktigt att andra delar av infrastrukturen finns på plats på destinationen för att det ska kunna ske en tillströmning av turister till platsen. Det kan exempelvis röra sophantering, vattentillgänglighet eller tillgång till elektricitet (Khadaroo & Seetanah, 2008).

3.3 Säkerhet

Hur turisten uppfattar säkerheten på en plats påverkar turistens val av destination och turistens val av transportmedel. Den uppfattade säkerheten kan till och med vara avgörande för om turisten reser överhuvudtaget. Risk för brottslighet, politisk instabilitet och hälsorisker är de riskfaktorer som spelar in när turisten väljer vart denne vill åka (Cooper & Hall, 2013)

Tarlow (2014) delar upp begreppet säkerhet i tre delar: security, safety och surety. Security handlar om säkerheten vid avsiktliga händelser, medan safety handlar om oavsiktliga händelser. Exempelvis är en avsiktlig händelse ett terroristattentat och en oavsiktlig händelse kan vara en naturkatastrof. Surety handlar om att "lowering the probability that a negative event will occur", det vill säga; säkerhetsåtgärder som minskar risken för att oavsiktliga och avsiktliga händelser ska inträffa samt minska skadorna som dessa kan orsaka (Tarlow, 2014). Det finns inget som heter total safety, det är nämligen omöjligt att förutspå händelser i förväg eftersom alla händelser är så pass komplexa och dynamiska och därför är riskhanteringen essentiell.

Synen på säkerhet har förändrats sedan terrordåden i New York, 11 september år 2001. Innan terrordåden var inte säkerhetsfrågor inom turism och resande lika prioriterade. Människor var inte lika måna om att säkerhet skulle vara synlig i den utsträckning det är idag. Idag är det hundraprocentigt "krav" på säkerhet vid turism och resande och säkerhet kan användas som ett verktyg för att marknadsföra en destination eller resmål. En destination med god säkerhet ses som en attraktiv och trygg plats. Idag är synen på säkerhet en viktig faktor. Idag samverkar turismaktörer med polis och annan räddningstjänst på nära håll. Det är numer ansett som farligare att resa. Därför kommer också krav på högre säkerhetsnivåer och säkerhetsrutiner. Förebyggande arbete och krishantering är begrepp som blivit centrala inom turism och resande (Tarlow, 2014).

Det går att se en tydlig skillnad på hur mycket resurser som spenderades på säkerhetsåtgärder före och efter 11 september. När Sydney anordnade OS år 2000, det vill säga före 11 september, lades det ner ungefär 179,6 miljoner dollar på säkerhetsåtgärder. Fyra år senare när Aten arrangerade OS år 2004, spenderades det 1,5 miljarder dollar för att evenemanget skulle hålla den säkerhetsnivå som krävdes efter 11 september (Giulianotti & Klauser 2010).

Idag ses turister som en "högrisk-grupp", vilket de inte gjorde innan 9 september 2001. Tarlow (2014) menar på att turister löper stor risk att bli utsatta för kriminalitet på grund av att exempelvis platsen är obekant för turisten. Samt att de bortprioriterar säkerhet och trygghetsfrågor för andra behov som exempelvis hunger och de antar ofta att platsen de åker till är säker och trygg. Turister är därför idag en utsatt målgrupp. Skulle därför en katastrof eller kris slå mot en plats där turister ofta befinner sig, eller direkt mot turister eller lokalbefolkning, skulle det kunna innebära förödande konsekvenser för turismen hos en destination. Många länder är beroende av turismnäringen, och en katastrof som skulle ifrågasätta destinationens säkerhet skulle kunna skada destinationens rykte och föra med sig negativa ekonomiska konsekvenser för turismen på en destination. Turister står också i centrum för mediebevakning, så därför får negativa händelser som berör turister stor medial spridning (Tarlow, 2014).

4. En introduktion till Moçambique

Under detta avsnitt är meningen att läsaren ska kunna bilda sig en uppfattning om Moçambique. Här ges en bred översikt bild där geografi, klimat, demografi, historia, politik och säkerhet, ekonomi, infrastruktur och turism presenteras.

4.1 Geografi

Moçambique är situerat i sydöstra Afrika och är ungefär dubbelt så stort som Sverige. Landet har en 250 mil lång kust mot den indiska oceanen (Landguiden, 2015). Det gränsar till Zimbabwe och Zambia i väst, Tanzania och Malawi i norr samt Sydafrika och Swaziland i söder (Google Maps, 2016) Landet skiljs också från Madagaskar genom Moçambiquekanalen i öst (Google Maps, 2016). Stora delar av Moçambique består av savann men bergstrakterna är präglade av skog. (Landguiden, 2015).

Till fastlandet hör ett antal öar, där de två mest kända ögrupperna går under namnen Bazarutoarkipelagen (sex öar) med ön Bazaruto som dess största ö samt Quirimbasarkipelagen (trettiofva öar) där ön Ibo utgör en av öarna (Moçambique GSA, u.å.).

Figur 1. Moçambique

Figur 2. Moçambique i förhållande till världen

4.2 Klimat

I norra Moçambique är det varmt och fuktigt - ett tropiskt klimat. Medan i söder är det soligt och torrt. Regnperiod råder från oktober till mars och det är också då det är som högst temperatur i landet. I höglandskapen är temperaturerna vanligtvis lägre. Resterande del av året präglas av torrt klimat. I de västra och norra delarna regnar det mer än i de södra. Huvudstaden Maputo, upplever ofta kraftiga väderomslag och extrema väderfenomen som stormar och åska. (Landguiden, 2015)

4.3 Demografi

År 2015 bodde det cirka 25,3 miljoner människor i Moçambique (Central Intelligence Agency [CIA], 2015). Huvudstaden i Moçambique heter Maputo och är beläget i landets sydliga del och bebos av strax över en miljon invånare. En förort till Maputo, som räknas som en egen stad är Matola. I Matola bor strax under en miljon människor. Två andra likvärdigt stora städer är Nampula i nordöst och Beiria i centralöst med en befolkning på ungefär en halv miljon (CIA, 2016). Drygt en tredjedel av invånarna i Moçambique bor i städerna. Landet delas in i tio olika regioner, vilka är: Cabo Delgado, Gaza, Inhambane, Manica, Maputo, Nampula, Niassa, Sofala, Tete och Zambezia.

I Moçambique är det officiella språket portugisiska och det är förstaspråket för ungefär en och en halv miljon moçambikier, även om var fjärde invånare kan språket. Två tredjedelar av invånarna i större städer kan tala portugisiska, det är dock som tidigare nämnt endast en tredjedel av Moçambiques befolkning som är bosatta i städerna. Vilket innebär att det är långt ifrån alla i landet som talar portugisiska. I mindre landsbygdsområden talar färre än tjugo procent portugisiska. Där talas istället ett av de andra tjugo lokala språk som talas i landet. Makau och tsonga är de största lokala språken och swahili är det vanligaste språket kring kusten i Moçambique (Etnologue, 2015; Landguiden 2015; CIA 2015).

4.4 Historia

På 1500-talet erövrade Portugal Moçambique och gjorde det till en portugisisk koloni varifrån slavar, guld och elfenben fördes till Europa. Slavhandeln upphörde i slutet av 1800-talet och då hade en miljon moçambikier skeppats till Europa. År 1964 startade gerillan Frelimo, som idag är landets största och ledande parti, en väpnad befrielseörelse. Tio år senare störtades diktaturstyret i Portugal och Moçambique blev självständigt år 1975. Ett par år senare anammade Frelimo en marxistisk-leninistisk ideologi vilket slutade med att Moçambique blev en enpartistat. Renamo, motståndspartiet, motsatte sig och ett blodigt och förödande inbördeskrig utbröt och

pågick fram till år 1992, då en långvarig torka tvingade fram ett fredsavtal. Sedan år 1994 har landet haft ett flerpartisystem, där Frelimo vunnit samtliga val. (Landguiden, 2015)

4.5 Politik och säkerhet

Landets officiella namn är Republiken Moçambique, eftersom landet är just en republik. Frelimo, som är landets största parti, har styrt sedan landet blev självständigt från Portugal år 1975.

Landets president heter Filipe Nyusi och landets premiärminister heter Carlos Agostinho do Rosário och båda tillhör Frelimo. Det största oppositionspartiet heter Renamo och anklagar ofta Frelimo för att vara en politisk elit som är svår att avsätta (Landguiden, 2015). Många röster gör gällande att korruption är utbredd i samhället och därmed inom exempelvis rättsväsendet och bankerna (CIA, 2016)

Den svenska ambassaden i Moçambique ligger i huvudstaden Maputo. På deras hemsida www.swedenabroad.com ger ambassaden en bred översikt av säkerhetsläget i Moçambique och viktiga råd som kan vara till nytta för en svensk turist i landet. Enligt ambassaden är Moçambique ”I normalfallet ett tryggt resmål” och finns inte heller med på Utrikes Departementets lista över länder som svenska medborgare avråds åka till (Utrikes Departementet [UD], 2016). Men ambassaden gör vissa rekommendationer kring bland annat trafiksituationen, kriminalitet, naturhändelser och hälsorisker.

I de två centrala provinserna Sofala, Manhica samt i den nordöstliga provinsen Zambezia och i den nordvästliga provinsen Tete pågår väpnade strider mellan regeringsstyrkor och oppositionspartiet Renamo. Här ger den svenska ambassaden tydliga direktiv om att undvika resande inom dessa regioner.

4.5.1 Naturliga och mänskliga säkerhetsrisker

Mygg är ett stort problem i Moçambique och kan orsaka allvarliga sjukdomar som gula febern eller malaria. Ambassaden råder svenskar att rådgöra med sin läkare och använda förebyggande utrustning som exempelvis myggnät och myggstift. Utbredningen av HIV är ett stort nationellt problem. Ungefär elva procent av alla vuxna moçambikier bär på smittan (CIA, 2014). Därför rekommenderas en turist att ha det i åtanke vid vistelse i landet. Det finns risk för cykloner och kraftig nederbörd mellan december och mars. Dessa översvämningar leder ofta till elavbrott och

liknande samhällsstörningar. Det anses vara låg risk för att ett terroråd ska inträffa i Moçambique (Sweden Abroad, 2016).

4.5.2 Brottslighet och lagar

En lag i Moçambique säger att turister har en skyldighet att visa upp visum och pass, vid begäran av polis. Det rekommenderas dock att försäkra sig om att polismannen verkligen är en polis genom att titta på tjänstelegitimationen. Detta skvallrar om att systemet kanske utnyttjas av kriminella som vill åt personhandlingar. Det är förbjudet att fotografera offentliga byggnader, så som polisstationer och flygplatser. Om någon i landet ertappas med droginnehav eller drogbruk, kan det leda till hårda straff som långa fängelsevistelser eller dyra böter (Sweden Abroad, 2016). Brottsligheten i Maputo och övriga delar av landet anses av ambassaden vara hög. Det rekommenderas inte att bära synliga värdesaker som armbandsur eller mobiltelefoner. Dessutom avråds det från att vandra ensam på platser som ligger avskilt till. Det rekommenderas inte heller att köra bil i mörker. Detta på grund av att många fordon ibland saknar ljus, risken för att krocka med vilt på vägarna, människor som går längs vägarna och i vissa delar är det till och med vanligt med bilkapningar (Sweden Abroad, 2016).

För att komma in i landet som svensk, måste det ansökas om ett visum på den moçambikiska ambassaden i Stockholm, samt inneha ett giltigt pass. Det gäller i max trettio dagar, sedan behöver turisten lämna landet eller förnya visumets giltighetstid. Vill turisten åka in och ut ur landet fler än en gång, går det att ansöka om ett "multiple entry visa" som gör det möjligt att göra just det (Embassy of Moçambique, 2016).

4.6 Infrastruktur

Nord- och syddelarna har länge varit åtskilda av bristande transportmöjligheter delarna emellan. Idag görs stora satsningar på att utveckla dessa förbindelser med bland annat biståndshjälp (Landguiden, 2015).

30,331 km bilväg finns i landet, men bara ungefär 6000 km är asfalterat. Nästan 5000 km järnväg finns inom landet. Landet har 98 flygplatser, varav 21 har landningsbanor av asfalt eller betong. De tre största hamnarna ligger i Beira, Maputo och Nacala (CIA). I huvudstaden Maputo fungerar det oftast relativt bra att åka taxi. Lokalbussarna anses av den svenska ambassaden i Moçambique inte vara fullt lika pålitliga och säkra som taxibilarna. Detta eftersom de ofta är av bristande kvalitet (Sweden Abroad, 2016).

Bara hälften av befolkningen hade tillgång till rent vatten år 2012 och bara en femtedel hade tillgång till avlopp år 2015 (Landguiden, 2015). Ungefär femton procent av alla hushåll har tillgång till elektricitet (Sida, 2011). Bara strax under sex procent av landets invånare beräknas använda internet (CIA, 2016).

4.7 Ekonomi

Moçambique hade år 2014 ett BNP på 16 386 miljoner US dollar, att jämföra med Sveriges 570 591 miljoner US dollar eller Sydafrikas 349 817 US dollar. Efter självständigheten år 1975 tillhörde Moçambique ett av världens fattigaste länder. Inbördeskriget pågick mellan år 1977-1992 och bidrog till att försämra landets ekonomi ytterligare. Tack vare olika makroekonomiska reformer som gjordes i slutet av år 1980 och med hjälp av donationer och en ökad politisk stabilitet, har landets ekonomiska utveckling gått stadigt uppåt (CIA, 2016). Ungefär hälften av landets befolkning lever dock fortfarande under fattigdomsgränsen och år 2007 räknade CIA med att den låg på sju procent. Det finns tydliga skillnader mellan stad och landsbygd, där människor har klart bättre levnadsvillkor än människor på landsbygden (Landguiden, 2015)

4.8 Turism i Moçambique

Efter inbördeskrigets slut var turismindustrin i princip helt utslagen. Efter freden har Moçambique upplevt en snabb och stor ökning av ekonomisk tillväxt och politisk stabilitet, vilket innebär att det finns möjligheter att återupprätta landets turismindustri (Arndt et.al. 2007, i Jones 2010). Regeringen i Moçambique har uttryckt att turism spelar en viktig roll i landets utveckling. År 2020 siktar landet på att vara "the most vibrant, dynamic and exotic destination in Africa", och ta emot över fyra miljoner besökare per år (Republica de Moçambique 2004, i Jones 2010). Turism ses som viktigt när det gäller att skapa arbetstillfällen och gränsöverskridande samarbeten mellan olika sektorer och industrier (Republica de Moçambique 2004 i Jones, 2010). Det finns uppgifter om att 200 miljoner US dollar sköts in i turistindustrin bara under år 2005. Turismministeriet i Moçambique, MITUR, har rapporterat om att landets hotellkapacitet steg med femtio procent mellan år 2000-2005 (Jones, 2010). År 2005 uttalade sig den dåvarande presidenten, Luisa Diogo om att 700,000 turister hade besökt landet under året. Regeringen beräknade då att antalet turister skulle stiga till fyra miljoner år 2025 (Jones, 2010). Enligt Landguidens hemsida besökte 1 886 000 utländska turister Moçambique år 2013 och genererade

samma år 273 miljoner US dollar i turismintäkter. Turismindustrin ses som en av Moçambiques snabbast växande industrier. (Landguiden, 2015).

Idag går inga direktflyg till Moçambique från Sverige. De flygbolag som får flest träffar när det söks på sträckan Stockholm - Maputo på prisjämförelsesajten flygresor.se är Ethiopian Airlines, Qatar Airways, South African Airlines och Turkish Airlines. Samtliga flygbolag erbjuder flygningar från Stockholm till Maputo, men med mellanlandningar i Etiopien, Qatar, Sydafrika och Turkiet (Flygresor, 2016-05-29).

4.8.1 Turismens effekt på Moçambiques ekonomi

I artikeln av Jones (2010) appliceras en turismekonomisk mätmetod (SAM-modellen) på Moçambique för att undersöka turismens bidrag till landets ekonomi. Modellen visade att turismen bidrar med många medförda effekter, det vill säga att kringliggande sektorer påverkas positivt av turismen, vilket innebär att turism måste ses som en viktig industri för ekonomisk utveckling i landet.

4.8.2 Problem med turismen

Ett problem är att varken MITUR eller det nationella statistiska institutet i Moçambique inte publicerar regelbundna rapporter kring exempelvis uppgifter om antalet inkommande turister. Turismdata är därför ett problem då den är begränsad och oregelbunden. Ofta ses heller inte inhemsk turism som turism. Det finns en växande medelklass i Moçambique, som kommer att få större möjlighet att resa inom landet i både affärsresor och nöjesresor (Jones, 2010).

Jones (2010) menar att det finns brist på aktiviteter och dåligt utvecklad lokal infrastruktur. Ett annat problem är att turismen är väldigt säsongbetonad och detta ges som exempel på stora utmaningar för turismens utveckling i Moçambique. Han menar också att utvecklandet av landets naturliga kärnatraktioner måste ses som en hög prioritet.

De allra flesta turisterna som besöker Moçambique kommer från Sydafrika. Ett problem är att många sydafrikaner reser i sina egna bilar, bor på campingar och har med sig förnödenheter. På så sätt blir deras utgifter inom Moçambique inte speciellt stora. Fernando Sumbana, landets turismminister har sagt att det förväntas att detta problem kommer att kunna lösas i takt med att turisminfrastrukturen förbättras i landet (Jones, 2010).

4.8.3 Attraktioner och hur de framhävs på statlig nivå

Moçambique Tourism Authority (INATUR) är ett självstyrande företag som sysslar med att främja turism i Moçambique på uppdrag av regeringen. På deras hemsida står att läsa att regeringen anser

att: "Turismindustrin är en hörnsten för den sociala och ekonomiska utvecklingen av landet" och att "turism är en viktig del av kampen mot extrem fattigdom"(Visit Moçambique, 2016). På hemsidan lyfts Moçambique fram i både text och bild som ett land med en unik flora och fauna, rikt på vackra stränder och beskrivs som exotiskt och outforskat. Med citatet: "Come to where it all started" vill de förmodligen trycka på Moçambiques långa historia som en Portugisisk koloni som en del av landets besöksattraktivitet. På hemsidan lyfts även landets hav, natur och kultur fram (Visit Moçambique, 2016).

Moçambiques nationella turisministerium har inte någon fungerande hemsida, men den moçambikiska ambassaden i Stockholm ger mycket information om vad landet kan erbjuda för turistisk attraktion. Ambassaden beskriver landet som en av de mest attraktiva destinationerna i södra Afrika där det finns gott om internationella hotell och lyxboenden. Vikten av ett ökat samarbete över gränserna med grannländer för att turismen ska gynnas, lyfts också fram. De lyfter även fram nationalparkerna, kusterna, de vita palmklädda stränderna, samt Bazarutoarkipelagen som några av de attraktioner som lockar mest turister. Ambassaden lyfter också fram havets korallrev med en unik havsmiljö och där aktiviteter som dykning och fiske kan bedrivas. Quirimbasarkipelagen i norra Moçambique beskrivs också som en etablerad turistattraktion. För att visa vad som gör Moçambique unikt informerar hemsidan om att Moçambique skiljer sig rent kulturellt från andra länder i södra Afrika, eftersom de kan erbjuda en mix av arabisk, portugisisk och afrikansk kultur. Den moçambikiska ambassaden vill med orden "A land of contrasts and a country of smiles", framhäva landet som ett attraktivt och välkomnande land att besöka (Embassy of Mozambique, u.å.).

5. Hur charterarrangörerna Fritidsresor och Ving väljer charterdestination

I studien "I sökandet efter framtidens destinationer - ur researrangörers perspektiv" av Leinonen et.al (2008), presenteras genom två intervjuer hur svenska charterarrangörerna Fritidsresor och Ving bär sig åt i processen att välja nya charterdestinationer. Det är också just där utgångspunkten i den här studien tas, för att redogöra för hur Fritidsresor och Ving väljer charterdestination.

5.1 Fritidsresor

Fritidsresor är den största charterarrangör i Sverige och grundades 1961 av Bengt Bengtsson och Håkan Hellström. Företaget ingår i TUI Nordic, även kallad för Fritidsresegruppen, som är den nordiska resekoncernen. Där ingår flera andra researrangörer, en kryssningsverksamhet och även ett eget charterflygbolag. TUI Nordic är störst på marknaden i Danmark, Norge och Finland, men verkar under andra namn än Fritidsresor i länderna. Det är totalt 1633 anställda i TUI Nordic, varav 523 är anställda och arbetar hos Fritidsresor i respektive nordiskt land. Det arrangeras främst charterresor till Kanarieöarna och Grekland men även destinationer som Egypten och Kap Verde (Fritidsresor, 2014).

Rolf Häggström, som vid tidpunkten för studiens publicering arbetade inom avdelningen Product & Content. En avdelning som arbetar med bland annat kontraktering, produktutveckling och produktion. Häggström säger i Leinonen et.al (2008) att de kriterier Fritidsresor har för utvecklandet av en ny destination varierar beroende på vad det är för destination och vem det är som ska resa till platsen. Men några av de primära kriterierna Fritidsresor har på en destination är att det inte råder politisk instabilitet och en fungerande infrastruktur. Det betyder att det inte får finnas någon risk för organiserat våld, det måste finnas sjukvård, vattenförsörjning, goda transportmöjligheter och sophantering (Häggström 2008, i Leinonen et.al. 2008).

Fritidsresor är tydliga med att säkerhet är ett viktigt element i deras arbetsprocess. "Våra resenärers- och anställdas säkerhet har alltid högsta prioritet. Säkerhet genomsyrar därför hela vår verksamhet - från planering av nya resmål till uppföljning av befintliga. Och det omfattar resans alla beståndsdelar: transport, boende och aktiviteter" (Fritidsresor, 2016) De samarbetar med UD och arrangerar inga resor till länder och områden där UD avråder att resa till och följer ständigt upp gällande reserekommendationer (Fritidsresor, 2016)

Dessutom adderar Häggström att valutan och kostnadsnivån i landet där destinationen befinner också har en stor vikt när ett beslut ska fattas om en destination ska ha en möjlighet att bli intressant för Fritidsresor. Destinationens image anses vara viktig eftersom resenärernas åsikt om en destination kan vara avgörande när denne väljer ett resmål. En annan viktig del Fritidsresor undersöker, är destinationens utvecklingspotential. Det kan till exempel handla om hur många besökare destinationen kan ta emot, hur stor flygplatsen är eller hur lång tid det tar att resa till destinationen. Häggström fortsätter att tala om hur det är viktigt att destinationen kan erbjuda attraktioner och sevärdheter så som exempelvis historiska platser, kända städer, dykning, shopping, restauranger och hotell. Eftersom Fritidsresor största utbud innehåller sol- och baddestinationer är det otroligt viktigt att destinationen i fråga kan erbjuda god kvalitet på stränder och badvatten samt boende och möjlighet till shopping och nöjesturer. Detta kan sammanfattas som de fyra S:en: sol, strand, sevärdheter och shopping. Dessa kriterier betygsätts och ett beslut om att utveckla destinationen eller inte utifrån hur goda betyg kriterierna får (Häggström 2008, i Leinonen et.al. 2008).

5.2 Ving

Ving är en av de största charterarrangörerna i Sverige och erbjuder resor till fler än 400 resmål i över femtio länder. Ving arrangerar bland annat charterresor, paketresor och enskilda flygbiljetter och hotellövernattningar. Ving tillsammans med Globetrotter ingår i Ving Sverige AB och har ungefär 200 anställda och cirka 700 000 resenärer väljer att resa med företaget årligen. Ving Sverige AB är en del av den internationella resekoncernen Thomas Cook Group plc. (Ving, 2016).

Stefan Lincoln var vid tidpunkten för studien, kommersiell direktör på Ving. Han berättar om vilka kriterier Ving kräver när de ska utveckla en ny destination. Destinationen måste vara säker, annars vill ingen resa dit. Därför är politisk stabilitet det viktigaste kriteriet. En annan vital faktor är infrastrukturen. Det är viktigt med att det finns en internationell flygplats i närheten till destinationen och att transportmöjligheter och vägar är välfungerande. Kvaliteten på stränder, möjligheter till shopping och andra kriterier som unika utflykter eller att det finns golfbanor i

närheten är saker som Ving tittar på om de andra kriterierna uppfylls. Klimatet är en avgörande faktor med tanke på att företaget främst erbjuder sol- och baddestinationer. Det är också viktigt att destinationen ska kunna ta emot ett stort antal av turister vilket kan vara avgörande för vilket beslut som tas om resmålet ska utvecklas till en destination (Lincoln 2008, i Leinonen et.al. 2008).

På Vings hemsida finns gott om information kring hur en ny destination kan bli godkänd av Ving och vilka kriterier som behöver uppfyllas. Ett grundkriterium är att det ska vara säkert på destinationen, främst politiskt. Inga resor arrangeras till platser som UD avråder att resa till. Andra kriterier som är viktiga är bland annat infrastruktur och vattenförsörjning. Om dessa krav uppfylls börjar Ving att undersöka förutsättningarna för att utveckla resmålet till en destination. Det undersöks om det finns en flygplats som kan hantera de flygplan Ving använder sig av, om det finns tillräckligt många hotell med den kvalitet som krävs och det undersöks om det finns intresse på resmålet att ta emot skandinaviska resenärer. Det är viktigt att de hårda krav som ställs ska vara uppfyllda vilket innebär att det kan ta runt ett och ett halvt år tills de första gästerna befinner sig på destinationen (Ving, 2016).

6. Intervjuer och enkätundersökning

I detta avsnitt kommer de intervjuer och den enkät som genomförts i studien, att presenteras. Presentationen kommer att ske som en sammanfattning. Se bilagorna 1, 2, 3 och 4 för att se intervjufrågorna och enkätfrågorna samt de tillhörande alternativen i sin helhet.

6.1 Intervju med Fritidsresor

Mathias Bergendahl, nordisk informationschef på Fritidsresor berättade att vad han vet har Fritidsresor inte arrangerat resor till Moçambique och att inga planer finns för närvarande.

Mats Bigård är Product & Contracting manager på TEMA-resor som en del av Fritidsresor (TUI). Han berättar att det inte finns någon expert på länder i södra Afrika på Fritidsresor, men däremot att TEMA, som organiserar rundresor med olika teman besitter kunskap rörande länder i södra Afrika. Han berättar att TEMA tidigare varit verksamma i Moçambique från och till och är idag verksamma ibland annat Namibia, Botswana, Sydafrika och Zimbabwe.

Han berättar att det krävs flera grundläggande förutsättningar som måste fungera för att kunna dra igång en charterdestination. Det är flera grundförutsättningar som måste fungera, förutom en fungerande flygplats. Infrastruktur, goda vägar, hotell, säkerhet, sjukhus med god standard och så vidare. Moçambique har stränderna och havet, men knappast tidigare infrastruktur som motsvarar kraven eller en sjukvård som måste finnas.

6.2 Intervju med Ving

Patrik Marklund är produktchef och chef över mediacentret på Thomas Cook Northern Europe. I sin roll som produktchef har han rest till över 80 länder och besökt över 5000 hotell. Som Marklund uttrycker det själv, är han ansvarig för Vings produktportfölj. Det innebär att han är med och väljer ut vilka resmål, produkter och hotell som ska finnas med i Vings produktutbud för nordén.

Marklund har själv inte besökt Moçambique, men han har besök andra länder och destinationer i södra Afrika, däribland Sydafrika och Mauritius. Dessa två resmål, tillsammans med Zanzibar

(Tanzania) och Seychellerna är de fyra resmål Ving i dagsläget erbjuder i södra Afrika. Marklund poängterar att Kenya även funnits med från och till i Vings produktutbud, och kanske varit den populäraste destinationen hos Ving, söder om Sahara. Däremot har Marklund kollegor som besökt landet för Vings räkning. Marklund berättar att de genom tiderna har träffat myndigheter och ministrar från Moçambique som varit i Sverige på besök och att Moçambique faktiskt har varit uppe för diskussioner kring etablering av nya resmål i södra Afrika.

På frågan om vad Marklund tror att länder som Moçambique, Mauritius och Tanzania har för attraktionsvärde för en svensk publik eller svensk chartermarknad, svarar Marklund att namnen har stor betydelse. Namnen är som han uttrycker det; fantasieggande namn. Det finns något mytiskt och exotiskt över namnen. Moçambique, tycker Marklund, är ett bra exempel på ett unikt och tilltalande namn. Dessutom har Moçambique, liksom sina grannländer, ett fördelaktigt klimat och jättefina stränder.

Marklund kommer ganska snabbt in på en av de viktigaste komponenterna för att turism ska uppstå, nämligen transportmöjligheter och ett ord som Marklund nämner ofta är tillgänglighet. Han anser att Moçambique inte är fullt så tillgängligt, som exempelvis dess grannländer Mauritius och Sydafrika. Det är helt enkelt svårare att ta sig till Moçambique. Han berättar vidare om hur Moçambique är ett stort land, och att det är viktigt att vid en etablering i landet, inrikta sig på en eller ett par attraktiva destinationer eller regioner.

Moçambique har hyggligt gynnsamma omständigheter om de vill etablera något, men de måste först och främst jobba med att göra landet mer tillgängligt, förtydligar Marklund. Det viktigaste är att göra det enkelt att flyga till Maputo, men också vidare från Maputo då turister inte kommer vilja stanna enbart i Maputo, säger Marklund. Byggandet av fungerande flygplatser är en statlig angelägenhet, som borde vara en del av den väsentliga infrastrukturen, menar Marklund.

Marklund betonar vikten av att Moçambique borde sträva efter att erbjuda en bred variation av olika inkvarteringstyper. Om en destination vill attrahera många turister, behövs många medelklasshotell i klasserna tre- och fyrstjärniga hotell. Marklund säger att han träffat många människor på olika destinationer som drömmer om att locka till sig rika lyxturister, men att det är ytterst få destinationer som klarar av att vara ett utpräglat lyxresmål. Som Marklund själv uttrycker det; "det behövs allt ifrån stora lyxresorter till lite mindre ecoresorter".

Enligt Marklunds mening är det inte statens uppgift att bygga hotell. Statens uppgift är istället att skapa förutsättningar och göra det attraktivt för privata aktörer att bygga hotell och andra turistboenden. Genom att föra in och föra ut medel för att kunna bygga hotell, behövs

exempelvis både arbetskrav, pengar, byggmaterial, skattelagstiftning och arbetsrätt, menar Marklund. Marklund anser också att utbildning är en viktig del, då det ju behövs en utbildad hotellpersonal som exempelvis kan erbjuda god service och god språklig kommunikation.

Marklund skiljer på begreppen säkerhet de facto och den uppfattade säkerheten. Många av de södra afrikanska länder har de facto en bristande säkerhet i fråga om exempelvis kriminalitet och sjukdomsutbrott, och tillsammans med den ofta negativa nyhetsrapporteringen skapas en negativ uppfattning av regionens säkerhet. När det handlar om efterfrågan på resor till en destination, spelar den uppfattade säkerheten en viktig roll.

Det långvariga inbördeskriget i Moçambique som tog slut 1992, tror Marklund kan ha skadat landet image och bidragit till att uppfattningen av landets säkerhet är negativ. Rent historiskt upplevs exempelvis Mauritius som säkert i jämförelse med Moçambique. Människor tenderar att generalisera och dra flera länder i samma regioner över samma kant och det är problematiskt. Våldsbrott i Sydafrika, eller andra problem som ebolautbrottet i västra Afrika ger Patrik som exempel på hur regioner "klumpas ihop" och ses som osäkra. Det tar ett tag att komma ifrån negativa bilder och uppfattningar, som exempelvis kan ha skapats efter ebolautbrottet eller efter inbördeskriget i Moçambique. Okunskap, att människor inte vet så mycket om södra Afrika och att nyhetsrapporteringen från södra Afrika ofta är negativ, tror Marklund bidrar till uppfattningen om att södra Afrika inte upplevs som säkert.

Ett stort säkerhetsproblem som kan bli väsentligt vid exempelvis utvecklandet av safariturism och vildmarksturism är alla de landminor som finns kvar sedan inbördeskriget och som inte riktigt vet vart de ligger utplacerade.

Marklund hävdar att Ving inte kommit närmare än att de utvärderat Moçambique som potentiellt resmål i deras produktutbud, men att de kommit till den slutsatsen att det inte varit värt insatsen. För att sätta upp en ny operation till en destination eller ett land, kostar alltid pengar. Det ska planeras, besökas, utbildas och marknadsföras och då måste det också kunna förväntas att det säljs ett antal resor för att få en "payback" på det. Ving är ju kommersiella och vinstdrivande. Baserat på, i huvudsak, dem dåliga förbindelserna och det sämre utbud av attraktiva hotell har bedömningen gjorts att det inte kommer att räcka till, säger Marklund. Det kan vara jättefint för de få om åker dit men det kommer inte bli tillräckligt för att räkna hem affären, så det är därför vi avstått, sammanfattar Marklund.

Det är inte så att det är högre attraktionsvärde hos någon av de andra destinationerna runt om Moçambique. Men de har väsentligt mycket bättre tillgänglighet. Eftersom tillgängligheten är

bättre, är också tidsnivån att flyga till de platserna mer fördelaktig. Ytterligare har det också satsats mycket på logisidan, hävdar Marklund.

Det finns många länder som erbjuder den attraktivitet Moçambique erbjuder. Fast om det är lättare, billigare och bekvämare att ta sig till en annan destination, väljer turisten helt enkelt den destinationen istället. De flesta väljer enklare alternativ och vi ser det på så många ställen världen över. Det är så viktigt med accessibility – att visa sig tillgänglig helt enkelt, avslutar Marklund.

6.3 Intervju med svenska ambassaden i Maputo

På frågor som rör landets turistiska attraktion svarade Köhler de Castro och Alsbjer att Moçambique är ett tilltalande land därför att landet kan erbjuda en rad naturliga attraktioner. Exempelvis fantastiska stränder, paradisöar och nationalparker med Safaritur. Vidare lyfter Köhler de Castro och Alsbjer fram landets kultur, shoppingutbud och att det är ett land där svenska turister känner att de får valuta för pengarna. En lugn och stressfri atmosfär lyfts också fram som en pullfaktor. Det unika med att kunna säga att det har semester i Moçambique, tror Köhler de Castro och Alsbjer också skulle kunna locka till sig en viss typ av turister.

Inhambane är en specifik destination som framhävs. Inhambane som har vackra stränder, bra dykning och god havsmat. Här finns även en flygplats. Maputo anses av Köhler de Castro och Alsbjer vara en väldigt fin stad med många fina restauranger och ett bra uteliv, och är relativt välutvecklat i jämförelse med landsbygden.

Köhler de Castro och Alsbjer vill vara noga med att påpeka att det är väldigt stor skillnad i fråga om infrastruktur mellan olika regioner i Moçambique. De säger att vissa vägar håller god standard medan vägarna norr om Bilene, större delen utanför regionen Maputo, är mycket undermåliga. Dock säger de att de håller på att byggas nya vägar. Bussystemet i Maputo beskrivs som kaotiskt och farligt och rekommenderas inte att använda.

Köhler de Castro och Alsbjer påpekar att det ska öppna upp nya flygbolag i Moçambique, något som de tror skulle kunna underlätta för svenska turister. De berättar att det finns flera flyg som går från Sverige till Maputo och det går dessutom att ta sig till Johannesburg för att sedan åka buss till Moçambique, till ett lägre pris. Vidare anser de att infrastrukturen måste förbättras i fråga om mer välutvecklade vägnät samt att det borde satsas på flygsäkerhet. Dessutom påpekar de att alla moçambikiska flygbolag är svartlistade att flyga till EU.

Köhler de Castro och Alsbjer menar att det finns hotell och restauranger som skulle kunna vara tillräckligt bra för svenska turister. Men de är inte säkra på att alla hotell och restauranger skulle väga upp till de standarder som krävs. Många hotell, särskilt i Maputo är väldigt dyra. Köhler de

Castro och Alsbjer hävdar att många lodger och hotell har egna vattenreserver för att på så sätt alltid ha tillgång till vatten.

Moçambique är ett av världens fattigaste länder, det tycker Köhler de Castro och Alsbjer är viktigt att ha i åtanke när en turist besöker landet och när olika slags researrangörer arrangerar resor dit.

I Moçambique är det just nu väldigt oroligt i vissa delar av landet på grund av den pågående inhemska konflikten. Köhler de Castro och Alsbjer menar dock att Maputo inte är drabbat och anses som en relativt säker stad. Det rekommenderas till exempel inte att gå själv långa sträckor när det är mörkt samt att gå runt med värdesaker öppet. Moçambique är generellt sett mycket säkrare än grannlandet Sydafrika, hävdar Köhler de Castro och Alsbjer.

Om landet ska ha en chans att bli en etablerad turistdestination bland svenskar krävs att det skipas fred i landet anser Köhler de Castro och Alsbjer. Det anses vara väldigt viktigt att partierna sätter sig ner och pratar och finner en lösning till den nuvarande situationen.

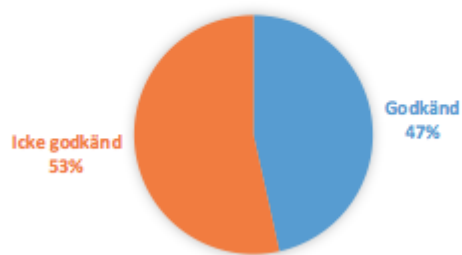
6.4 Enkätundersökning

Studiens enkätundersökning om grundläggande förutsättningar för att turism ska uppstå i Moçambique, är gjord med personer som har någon slags koppling till Moçambique. I de första tre frågorna ställs personliga frågor om kön, ålder samt koppling till Moçambique. Det var totalt 86 personer som svarade på undersökningen. Av dessa personer var majoriteten kvinnor på ungefär två tredjedelar. Respondenternas ålder varierar vilket gör att undersökningens målgrupp är blandad, vilket är positivt. Det är främst personer över 55 år som har svarat på enkäten, 25 personer (29,07 procent), mellan 35-44 år var det 24 personer (27,91 procent) och 20 personer var mellan 25-34 år (23,26 procent). Resterande deltagare var mellan 45-54 år, 14 personer (16,28 procent), samt tre personer under 24 år (3,49 procent).

Respondenterna har fått värdera några av de grundläggande förutsättningarna för att turism ska uppstå i Moçambique på en skala mellan ett och fem. Mellan tre och fem anses det vara en godkänd respons. Med resultatet går det delvis att läsa av hur Moçambique uppfyller de grundläggande förutsättningarna för att turism ska uppstå. Men resultaten kan också användas för att vi, som forskare på distans, ska få en bild av hur det ser ut i landet.

I fråga om transportmöjligheter fick respondenterna två frågor, en som rör transportmöjligheterna i landet samt en fråga som handlar om transportmöjligheter till och från landet (se figur 1 och figur 2). Transportmöjligheterna i landet ansågs vara något mer bristande. Medan transportmöjligheterna till och från landet ansågs vara relativt goda.

TRANSPORTMÖJLIGHETERNA I MOÇAMBIQUE

Figur 3. Transportmöjligheterna i landet

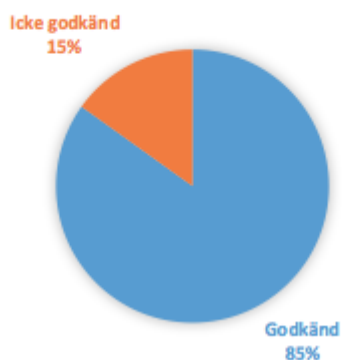
TRANSPORTMÖJLIGHETERNA TILL OCH FRÅN MOÇAMBIQUE

Figur 4. Transportmöjligheterna till och från landet

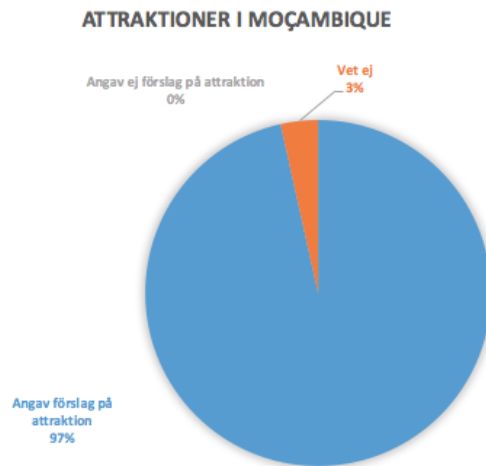
För att ta reda på hur respondenterna uppfattar landets säkerhet fick de även där betygsätta på en skala mellan ett och fem. Det syns tydligt att respondenterna anser att säkerheten i landet är klart godkänd (se figur 3).

SÄKERHETEN I MOÇAMBIQUE

Figur 5. Säkerheten i landet

Respondenterna fick svara på en öppen fråga där de fick möjligheten av ge förslag på attraktioner som turister skulle uppskatta. Majoriteten av de svarande gav förslag på attraktioner som bland annat vattenaktiviteter, landets orörda stränder, fantastiska öar, nationalparker, kultur och många olika delar av landet. De mest återkommande exempel på förslag på attraktiva platser i Moçambique var Maputo, Illha de Moçambique, Pemba, Bazaruto- och Quirimbasarkipelagen. I figur 4, visas antalet respondenter som var villiga att ge förslag på attraktioner i Moçambique.

Figur 6. Attraktioner i landet

7. Analys

Under följande avsnitt kommer all den datainsamling som samlat in att kopplas ihop med den teoretiska referensramen och presenteras i form av en analys.

7.1 Attraktioner

Leiper (1979) menar att turistattraktioner är vitala för att turism ska kunna uppstå och att destinationer är beroende av att det finns attraktioner. MacCannell (1989) hävdar att attraktioner kan delas upp i natur och kulturattraktioner, samt att dessa kan vara permanenta eller tillfälliga. Permanenta är företeelser i naturmiljön som exempelvis stränder eller flora och fauna i vildmarken. Kultur, kulturarv och natur är de resurser som framhålls för att visa på en plats attraktivitet (MacCannell, 1989). Det visas tydligt att det finns attraktioner i Moçambique på moçambikiska ambassaden i Stockholms hemsida samt på INATURs hemsida. Attraktioner som havets korallrev, en unik havsmiljö, med attraktiv dykning och fiske framhålls. De framhäver även nationalparkerna, kusterna, de vita palmklädda stränderna, samt ögrupperna Bazarutoarkipelagen och Quirimbasarkipelagen. En unik kultur som utgörs av en blandning mellan arabisk, afrikansk och portugisisk kultur, framhålls också som ytterligare en attraktionsfaktor (Embassy of Moçambique, 2016). INATUR påstår att Moçambique har en vacker natur, vackra hav och stränder. De beskriver landet som exotiskt och utforskat (Visit Moçambique, 2016).

Köhler de Castro och Alsbjer (2016) lyfter fram attraktionerna; stränder, havet, paradisöar, nationalparker, havsmat, safariturer och även att det finns ett rikt kultur och shoppingutbud. Dessutom råder det en lugn och stressfri atmosfär i landet, vilket kan kopplas till Leipers (1979) resonemang om att turister kan attraheras av ett land eller en destination på grund av lokalbefolkningen, eftersom lokalbefolkningen kan förse en plats med en unik atmosfär. I enkätundersökningen svarade 82 av 85 respondenter att de hade en inhemsk attraktion att rekommendera en turist att besöka. Inga personer hade ingen attraktion att rekommendera och tre personer angav att de inte visste vad de skulle rekommendera. De attraktioner som angavs som rekommendationer var huvudsakligen landets stränder, öar, nationalparker, dykning, fiske, naturturism i allmänhet, kulturarv samt områden och städer som Ilha de Moçambique, Pemba, Bazaruto-arkipelagen, Maputo och Quirimbas-arkipelagen.

Gällande Ving och Fritidsresors attraktionskrav vid etablering av charterdestinationer, belyser Rolf Häggström (2008, refererat i Leinonen et.al. 2008) vikten av att en destination kan erbjuda attraktioner och sevärdheter. Han talar även om fyra S; sol, strand, sevärdheter och shopping.

Ving tittar på stränders kvalitet, shoppingmöjligheter och att det exempelvis finns golfbanor eller unika utflykter i närheten. Eftersom Ving erbjuder sol- och baddestinationer, är klimatet även en viktig del (Lincoln 2008, refererat i Leinonen et.al. 2008). Patrik Marklund (2016) från Ving anser att Moçambique har ett attraktivt klimat och fina stränder. Moçambique har stränderna och havet, enligt Mats Bigård (2016) från TEMA-resor. Det är tydligt att charterarrangörerna värdesätter både naturliga attraktioner och kulturattraktioner. Det är viktigt för charterarrangörer att en destination kan erbjuda attraktioner för att etablering av charterdestination ska kunna ske. Precis i linje med MacCannells (1989) resonemang om vikten av attraktioner för uppståndelsen av turism.

7.2 Infrastruktur

7.2.1 Transportmöjligheter

Cooper & Hall (2013) belyser vikten att den genererande regionen och destinationsregionen behöver ha goda transportmöjligheter sinsemellan. Liknande påstår Cucculelli & Goffi (2016) att det är vitalt för en destination att ha goda transportmöjligheter till och från landet för att turism ska uppstå. Det är också något som är viktigt för Ving när de väljer vilka platser som är lämpliga att etablera en ny charterdestination på. De tittar nämligen på om det finns en internationell flygplats i närheten eller på destination. (Lincoln 2008, i Leinonen et.al. 2008).

Marklund (2016) menar på att tillgängligheten i Moçambique inte är tillräckligt bra. För tillfället är det svårt att ta sig till Moçambique. För att landet ska bli mer tillgängligt krävs det att det arbetas med att bygga bättre flygplatser (Marklund, 2016). Samtidigt är flygen till EU svartlistade vilket innebär att inga moçambikiska flygbolag får flyga mellan EU och Moçambique (Köhler de Castro och Alsbjer, 2016). Dessutom finns i dagsläget inga direktflyg mellan Sverige och Moçambique (Flygresor, 29/5 2016). Det är något som försvårar transitregion mellan den genererande regionen och Moçambique. Transitregionen är en viktig del för att ett land ska visa sig tillgängligt på så sätt att den påverkar turistströmmens storlek och attraktiviteten att åka till landet (Lieper, 1979). Dock är det ungefär tre fjärdedelar, enligt enkätundersökningen, som anser att möjligheterna att ta sig till landet är goda.

Likaså redogör Cooper & Hall (2013) hur viktigt det är att det ska finnas en god lokal transportinfrastruktur på destinationen. Både Bigård (2016) och Lincoln (2008, refererat i Leinonen et.al, 2008) menar på att några av grundkriterierna för att en destination ska uppfylla kraven för att bli en charterdestination är att det finns välfungerande transportinfrastruktur, så som god kvalité på vägarna, på den destination de undersöker. Ungefär en femtedel av

Moçambiques bilvägar är asfalterade (CIA, 2015). Köhler de Castro och Alsbjer (2016) menar på att det är stor skillnad i fråga om infrastruktur och transportmöjligheter mellan olika regioner i Moçambique. Norr om Bilene, som är beläget strax norr om Maputo i söder, är vägarna inte helt fungerande. Fortsättningsvis skriver Landguiden (2015) att norddelen ligger efter syddelen rörande transportinfrastruktur. Reseinformationen på Sveriges ambassad i Maputos hemsida uppger att de lokala bussarna är av bristande kvalité (Sweden Abroad, 2016). Det är något som Köhler de Castro och Alsbjer (2016) förtydligar när de säger att bussarna kan vara kaotiska att åka med och rekommenderar istället att åka taxi. Mer än hälften av respondenterna i enkätundersökningen anser att transportmöjligheterna är bristande inom landet.

7.2.2 Bekvämligheter

Kost och logi är centrala delar för att turism ska uppstå (Karlsson, 1994; Hanefors & Mossberg, 2007). Restauranger och hotell är något som Ving granskar när de väljer ut nya potentiella charterdestinationer (Ving, 2016). Köhler de Castro och Alsbjer menar att det finns hotell och restauranger i Moçambique som eventuellt skulle kunna leva upp till den standard som krävs av svenska turister. Dock är många hotell väldigt dyra, särskilt i Maputo. Marklund (2016) instämmer och menar på att Moçambique borde satsa på att bygga hotell med bredare variation av inkvarteringstyper i olika prisklasser för att attrahera en större skala turister till landet. Dessutom är det angeläget att utbilda personal för att servicen ska förbättras genom att kommunikationen mellan turist och personal blir bättre.

Andra infrastrukturella delar som exempelvis sophantering, vattentillgänglighet och tillgång till elektricitet är betydande för att turister ska vilja åka till en plats (Khadaroo & Seetanah, 2008). Dessa delar är några av de primärkriterier Fritidsresor och Ving granskar när de tittar på möjliga framtida charterdestinationer. Förutom att det ska finnas vattentillgänglighet, sophantering och tillgång till elektricitet är det viktigt med en bra sjukvård (Häggström 2008, refererat i Leinonen et.al. 2008; Ving, 2016). Enligt Landguiden (2015) hade ungefär hälften av landets befolkning tillgång till vatten år 2012 och endast en femtedel hade tillgång till ett avloppssystem år 2015. Knappt 15 procent av landets hushåll hade tillgång till elektricitet år 2011 (Sida, 2011) Dock har många hotell och lodger, enligt Köhler de Castro och Alsbjer (2016), egna vattenreserver för att alltid ha tillgång till vatten.

7.3 Säkerhet

Tarlow (2014) menar på att det idag finns ett hundra procentigt krav på säkerhet inom turism och resande. Den svenska ambassaden skriver på sin hemsida att Moçambique normalt sett är ett tryggt resmål och liknande påstår Köhler de Castro & Alsbjer (2016), nämligen att Moçambique generellt sett är säkrare än sina grannländer. Moçambique finns heller inte med på utrikesdepartementets lista över länder som svenska medborgare avråds från att åka till (UD, 2016). En majoritet av de tillfrågade i enkätundersökningen, uppfattar landet som relativt säkert. Ungefär 86 procent av respondenterna anser att landets säkerhet är godkänd.

Vikten av säkerhet för charterarrangörer visar sig i Häggströms (2008) uttalanden som betonar betydelsen av säkerhet. Även den information som presenteras på Fritidsresors hemsida, argumenterar för att säkerhet är en viktig faktor i nyetableringen av en charterdestination. Därutöver står att läsa att säkerhet omfattar hela Fritidsresors verksamhet och resans alla beståndsdelar; transport, boende och aktiviteter (Fritidsresor, 2016). Bigård (2016) framhåller också han säkerhet som en ytterst viktig komponent vid etablering av en ny charterdestination. Lincoln (2008, refererat i Leinonen et.al. 2008) säger precis som sina huvudkonkurrenter att ett krav är att destinationen måste vara säker, annars vill ingen resa dit. Liknande information hittas på Vings hemsida, att ett grundkriterium är att det ska vara säkert på destinationen och främst politiskt (Ving, 2016). Både Ving och Fritidsresor följer UD:s rekommendationslista.

Hur turisten uppfattar säkerheten på en plats påverkar turistens val av destination och turistens val av transportmedel (Cooper & Hall, 2013). Marklund (2016) anser att det är viktigt att belysa att det finns två delar av säkerhet. Nämligen "säkerhet de facto" och "den uppfattade säkerheten". Den uppfattade säkerheten har stor inverkan på efterfrågan på resor till en destination. Det långvariga inbördeskriget i Moçambique, kan ha skadat landets image och bidragit till en negativ uppfattning av landets säkerhet.

De riskfaktorer som en destination kan tänkas ha som turisten bryr sig om är: risk för brottslighet, politisk instabilitet och hälsorisker (Cooper & Hall, 2013). Ett tydligt exempel som visar på politisk instabilitet i Moçambique är när Köhler de Castro och Alsbjer (2016) berättar att det är oroligt i vissa delar av landet på grund av den inhemska konflikten. Det pågår strider mellan regeringspartiet och oppositionspartiet inom vissa områden. Den svenska ambassadens reseinformation säger att brottsligheten är hög i Maputo och övriga delar av landet. Vidare anger reseinformationen att hälsoriskerna är myggburna sjukdomar, exponering för HIV-smitta, samt risk för att drabbas av naturkatastrofer som cykloner och översvämningar. Reseinformationen anger att det är låg risk för att terroråd ska inträffa i landet (Sweden Abroad, 2016). CIA (2016)

rapporterar att det finns en utbredd korruption inom exempelvis rättsväsende och banker i samhället.

Tarlow (2014) skriver om hur turister ses som en ”högrisk-grupp”. De befinner sig på en plats som ofta är obekant för turisten och där de ofta bortprioriterar säkerhet för andra viktigare behov. Den svenska ambassadens reseinformation rekommenderar att inte bära synliga värdesaker. Det görs också en avrådan från att vandra ensam på platser som ligger avskilt till (Sweden Abroad, 2016). Köhler de Castro och Alsbjer (2016) rekommenderar inte att gå ensam långa sträckor när det är mörkt och de håller även med om att det inte rekommenderas att gå runt med synliga värdesaker.

Tarlow (2014) skriver också att en katastrof eller kris som ifrågasätter säkerheten på en destination kan få förödande konsekvenser för turismen på en destination. Samt riskera att skada destinationens rykte och föra med sig negativa ekonomiska konsekvenser för destinationen. Marklund (2016) menar att katastrofer eller kriser som inbördeskriget i Moçambique kan få säkerheten att uppfattas som bristande i landet. Ebolautbrottet, som huvudsakligen pågick i västra Afrika, kan skapa en viss generalisering om att afrikanska länder som Moçambique, som egentligen ligger långt från det drabbade området, kan anses som ett riskområde av turister.

8. Diskussion och slutsatser

I avsnittet kommer en diskussion äga rum, baserat på analysen. Slutsatser kommer också att presenteras, med efterföljande kunskapsbidrag och förslag till fortsatt forskning.

8.1 Diskussion

Inbördeskriget i Moçambique bidrog inte bara med mänskliga tragedier och förstörelser. Kriget kan även ha bidragit till att försvaga hela samhället, och därmed påverkat landets turismnäring till den grad att den helt slogs ut. Inbördeskriget hade en negativ inverkan på landets faktiska säkerhet och på den uppfattade säkerheten. Turister skrämdes troligen helt enkelt bort från landet. I tider av krig är förmodligen inte att attrahera utländska besökare till landet högsta prioritet, vilket är helt förståeligt. Nu har det varit officiell fred i landet sedan 1992, även om det i vissa delar av landet fortfarande pågår ett slags lågintensitetskrig mellan oppositionen och regeringen. Turismen håller på att återhämta sig och är idag under återuppbyggnad. Näringen är en av landets snabbast växande och den används som medel mot att bekämpa fattigdom, då landet idag är ett av världens fattigaste länder. Krigets inverkan på landets samhällsutveckling är viktigt i åtanke när det diskuteras kring varför Moçambique i dagsläget inte finns med i svenska charterarrangörers produktutbud.

Närstående länder som Sydafrika, Tanzania, Mauritius och Seychellerna finns med i Ving respektive Fritidsresors produktutbud. Det kan antas att den uppfattade säkerheten och den faktiska säkerheten i dessa länder inte är eller har varit fullt lika negativ som Moçambiques. Problemet med Moçambique är att många inte känner till landet speciellt väl. Tankar kanske går till tidigare krigshistoria i landet och dessutom svält, fattigdom och andra samhällsproblem som kan associeras med södra Afrika. Det blir mer och mer uppenbart att landet behöver arbeta med sin profilering och image, då landet i dagsläget blandas ihop med andra södra afrikanska länder, på samma sätt som Sverige ibland kan förväxlas med sina nordiska grannländer. Men vad som måste ses som högsta prioritet är att förbättra landets politiska stabilitet, säkerhet, infrastruktur och tillgänglighet. Då skulle turism kunna få en större fäste, och frågor om image och profilering skulle kunna börja diskuteras.

Det är tydligt att landet innehar ett stort utbud av naturattraktioner, som skulle kunna tänkas bli hett eftertraktade för svenska charterresenärer. Attraktioner är något som tidigare vetenskaplig forskning menar på är vitalt för att turism ska uppstå och för att en destination ska bli attraktiv. Det är även något charterarrangörer också granskar när de söker efter nya potentiella charterdestinationer.

En annan huvudsaklig faktor för att en plats ska lyckas kunna bli en framtida charterdestination är att det finns god infrastruktur på platsen. Dels goda transportmöjligheter till och från landet, men även på själva platsen. Det krävs också förutsättningar som gör det bekvämligare för potentiella turister på destinationen. Det kan till exempel handla om god kvalitet på hotell och restauranger samt att de har kapaciteten att ta emot tillräckligt många charterturister. Transportmöjligheterna inom landet har stora brister i form av för få kvalitetssäkra flygplatser och vägnät. Den lokala infrastrukturen är ofta undermålig och det finns stora brister i exempelvis elnät vatten- och avloppssystem.

Det handlar även om till och från landet. Tillgänglighet, eller accessibility som Vings produktchef Patrik Marklund uttrycker det, är ett genomgående problem för Moçambique. Det är inte helt enkelt att ta sig till landet från Sverige. Det går inga direktflyg från Sverige, vilket givetvis försvårar för charterarrangörer att chartra direktflyg till destinationer i Moçambique. De moçambikiska flygbolagen är dessutom samtliga svartlistade från in- och utresande inom Europa, vilket också bidrar till att försvåra länken mellan Sverige och Moçambique. Det är tydligt att både Ving och Fritidsresor har som grundläggande krav att det ska finnas goda förbindelser mellan den genererande regionen och destinationsregionen. Förbindelserna och därmed tillgängligheten inte är speciellt god, kan sägas ha haft en viss bidragande effekt till att svenska charterarrangörer i dagsläget har valt att bortse från Moçambique som en potentiell charterdestination. Det är som sagt viktigt för charterarrangörer att samtliga infrastrukturella delar finns på plats.

I de intervjuer som genomförts i studien, har respondenter uttryckt att säkerheten är väldigt viktigt. Charterarrangörerna Ving och Fritidsresor anser att en bristande säkerhet på en destination gör att turisten inte vill åka dit. Köhler de Castro och Alsbjer från svenska ambassaden i Maputo och ambassadens reseinformationshemsida Sweden Abroad hävdar att Moçambique egentligen är ett säkert resmål, men att det finns problem så som hög brottslighet, krig i vissa delar, bristande infrastruktur utanför storstäderna och naturliga hälsorisker som exempelvis naturkatastrofer och sjukdomar. Problem som försvårar för etableringen av charter. För att ett land som Moçambique någonsin ska kunna bli en charterdestination för svenska charterarrangörer är det viktigt att det inte råder någon politisk instabilitet i landet. Det är positivt att respondenterna i intervjuerna har svarat att landet generellt sett är säkrare än i grannländerna i området. Samt att resultatet i enkätundersökningen visar på att närmare 86 procent anser att landet är säkert. Enligt Ving och Fritidsresor är UD en viktigt informationskälla för att se om ett land är tillräckligt säkert att resa till. På den lista där UD rekommenderar vilka länder som ej ska resa till finns Moçambique inte med, vilket också är positivt.

En annan intressant aspekt som tas upp av Marklund handlar om att Moçambique likt många andra destinationer kanske har för höga ambitioner. Istället för att sikta på att locka till sig rika turister genom att bygga lyxhotell och lodger borde landet sänka ambitionerna och rikta in sig på en bredare publik genom att satsa på att bygga en bredare variation av inkvarteringstyper. Skulle de göra det, skapas också bättre förutsättningar för svenska charterarrangörer att kontraktera hotell för sin charterverksamhet. Castro de Köhler och Alsbjer är också inne på att hotellpriserna är dyra i framförallt Maputo.

Slutligen är det intressant att diskutera enkätfrågan rörande säkerheten i landet, där en klar majoritet svarade att säkerheten upplevs som godkänd. Det går att diskutera kring den grupp människor som för tillfället reser till Moçambique. Är det en viss typ av äventyrslystna turister som söker det orörda, spänningsfyllda och autentiska? Är fallet som sådant, kan det förklara varför en så stor majoritet upplever landet som säkert. Charterarrangörer kan antas ha högre krav på säkerhet, då deras målgrupp ofta söker en mer trygg och bekväm miljö. Respondenterna utgjordes av mestadels människor över 35 år, vilket kan tala emot att respondenterna värderar säkerhet mindre högt jämfört med charterturister. Då äldre människor generellt verkar vilja resa mer tryggt, bekvämt och under ordnade former än unga människor.

Respondenterna kan också ses som en aning partiska i sina svar, då känslan var att en klar majoritet ansåg det önskvärt med ett ökat antal turister till landet. Vilket framgick i de kommentarer många av respondenterna lämnade i enkäten.

8.2 Slutsatser

Denna studie visar att Moçambique har rikligt med attraktioner och sevärdheter. Ett kustland med goda naturliga förutsättningar så som fina stränder, vattenaktiviteter samt god fisk- och skaldjursmat. Trots detta, är det flera andra kriterier som måste uppfyllas för att en plats ska kunna bli en ny charterdestination.

Moçambique har, enligt respondenterna från svenska ambassaden i Maputo, många restauranger och hotell som kan hålla den standarden som krävs. Frågan är om priserna och variationen på inkvarteringstyper är tillräckligt varierande för att attrahera en svensk chartermarknad.

Transportmöjligheterna i Moçambique skiljer sig i nord- och syddelen. Syddelen med något bättre transportinfrastruktur. Dock är större delen av vägar och kollektivtrafik i landet i ett bristande skick. Enligt samtliga respondenter, från både intervjuer och enkätundersökningen, samt information på officiella hemsidor är transportinfrastrukturen bristande inom landet. Andra infrastrukturella enheter som god sjukvård, vattentillgänglighet, tillgång till elektricitet och

avloppssystem är centrala beståndsdelar för att avgöra om ett land som Moçambique skulle kunna bli en potentiell charterdestination. I denna studie redogörs hur samtliga av dessa delar är av sämre kvalitet än vad som krävs för att bli en charterdestination.

Åsikten angående säkerheten i landet skiljer sig åt mellan olika personer och organisationer. Respondenterna från den svenska ambassaden i Maputo hävdar att Moçambique är ett säkrare resmål till skillnad från närliggande länder och enkätundersökningens respondenter, närmare 86 procent, stödjer det faktum att säkerheten i landet är godkänd. Samtidigt är det positivt att landet inte finns med på Utrikes Departementets lista för länder som inte rekommenderas att resa till. Dock är det återkommande information rörande hög brottslighet, inhemska krig i vissa delar av landet och naturliga hälsorisker, som exempelvis naturkatastrofer och sjukdomar, som fortsätter att hämma Moçambiques attraktionsvärde och eventuella möjlighet att bli en charterdestination, i dagsläget.

Studien visar tydligt på hur de svenska charterarrangörerna Ving och Fritidsresor använder de grundläggande förutsättningarna för att turism ska uppstå, i deras etablering av nya charterdestinationer. Något som undersöks noga innan etablering av en ny charterdestination sker, är att granska om platsen kan erbjuda attraktioner och god infrastruktur, det vill säga bekvämligheter och goda transportmöjligheter.

Moçambique finns inte med i svenska charterarrangörers produktutbud på grund av att Moçambique som destination i dagens läge inte klarar av att möta de krav som ställs av charterarrangörerna, på framförallt tillgänglighet, lokal infrastruktur och inhemsk säkerhet. Krav som har sin egentliga utgångspunkt i de grundläggande förutsättningarna för att turism ska uppstå.

Marklunds uttalande i den intervju som gjorts med Ving talar sitt tydliga språk och stärker slutsatsen ytterligare.

”Det finns många länder som erbjuder den attraktivitet Moçambique erbjuder. Fast om det är lättare, billigare och bekvämare att ta sig till en annan destination, väljer turisten helt enkelt den destinationen istället. De flesta väljer enklare alternativ och vi ser det på så många ställen världen över. Det är så viktigt med accessibility – att visa sig tillgänglig helt enkelt” (Patrik Marklund, 2016-05-11)

8.3 Kunskapsbidrag

Studien har inte bara försökt besvara varför Moçambique inte går att finna i varken Vings eller Fritidsresors produktutbud. Studien har också gjort det tydligt att Ving och Fritidsresor använder sig av de grundläggande förutsättningarna (med utgångspunkt i Karlsson, 1994) för att turism ska uppstå, som grunden till de kriterier och krav de ställer vid nyetablering av charterdestinationer.

Vidare har studien försökt visa hur viktigt det är att en destination är tillgänglig för att destinationen ska lyckas bli en charterdestination. Att ta sig från punkt A till punkt B på ett så snabbt och smidigt sätt som möjligt, är oerhört betydelsefullt inom charterturism.

Den generella bilden av Moçambique är suddig, och landet förväxlas ofta med andra afrikanska länder. Denna studie försöker ge en mer nyanserad bild av landets säkerhet och visa på att den uppfattade säkerhet inte alltid stämmer överens med den reella säkerheten.

Internationell turism till Moçambique är fortfarande i sitt utvecklingsstadium och denna studie kan förhoppningsvis bidra till att fler människor ska få upp ögonen för Moçambique som ett framtida potentiellt resmål.

8.4 Förslag till fortsatt forskning

Eftersom en del av studien handlar om infrastruktur, som en grundläggande förutsättning för att turism ska uppstå, skulle ett förslag till fortsatt forskning vara att studera hur lokala kontra internationella hotell är uppbyggda i fråga om infrastruktur. Vi tror att det skulle vara intressant att ta reda på vilka hotell det är som attraherar mest turister och om personerna som bedriver de är internationella aktörer eller nationella aktörer. Blir det något ekonomiskt läckage?

Ett annat förslag till fortsatt forskning handlar om Moçambiques 2020-mål. Det skulle vara intressant att intervjua offentliga aktörer för att se om landet är i närheten av att fullborda deras mål att bli en av de främsta turistdestinationerna i Afrika till år 2020.

Moçambique har likt många andra afrikanska länder en snabbt växande medelklass. Därför skulle det vara intressant att se vad det skulle kunna få för eventuella effekter på landets inhemska eller utgående turism.

Referenslista

Anholt, Simon. (2010). *Places: Identity, Image and Reputation*. [Elektronisk resurs] Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Cucculelli, Marco & Goffi, Gianluca (2016). Does sustainability enhance tourism destination competitiveness? Evidence from Italian Destinations of Excellence. *Journal of Cleaner Production*, Volume 111, Part B, Pages 370–382

Dalen, Monica (2015). *Intervju som metod. 2.*, utök. uppl. Malmö: Gleerups utbildning

Decrop, Alain (1999). Triangulation in qualitative tourism research. *Tourism Management* 20 s.157-161

Embassy of Mozambique, (u.å.). <http://www.embassymozambique.se/us/> (Hämtad 2016-05-12)

Fagerström, Eskil (2016) *Terroristerna har inte lyckats få stopp på resandet*. Helsingborgs Dagblad. <http://www.hd.se/2016-03-23/terroristerna-har-inte-lyckats-fa-stopp-pa-resandet> (Hämtad 2016-05-29)

Flygresor, (2016). <https://www.flygresor.se> (Hämtad 2016-05-27)

Fritidsresor, (2016). *Om företaget*. <http://www.fritidsresor.se/Om-Fritidsresor/Om-foretaget/> (Hämtad 2016-04-27)

Hanefors, Monica & Mossberg, Lena (2007). *Turisten i upplevelseindustrin*. Upplaga 2007. Lund: Studentlitteratur.

Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur

Jones, Sam (2010). The economic contribution of tourism in Mozambique: Insights from a Social Accounting Matrix. *Development Southern Africa*. Vol. 27 Issue 5, p679-696. 18p. 7 Charts, 1 Graph.

Karlsson, Sven-Erik (1994). Natur och kultur som turistiska produkter i Blom, Thomas & Nilsson, Mats (2005) *Turismens historia och utveckling*. Stockholm: Liber.

Khadaroo, Jameel & Seetanah, Boopen (2008). The role of transport infrastructure in international tourism development: A gravity model approach. *Tourism Management*, Volume 29, Issue 5, Pages 831–840

- Landguiden, (2015). *Moçambique*. Utrikespolitiska institutet.
<http://www.landguiden.se/Lander/Afrika/Moambique> (Hämtad 2016-05-11)
- Larsen, Ann Kristin (2009). *Metod helt enkelt: en introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Upplaga 1. Malmö: Gleerup.
- Laws, Eric, Prideaux, B. & Chon, K. S. (2006). *Crisis management in tourism* [Elektronisk resurs]. Wallingford, UK: CABI.
- Leiper, Neil (1979). The Framework of Tourism. Towards a Definition of Tourism, Tourist, and the Tourist Industry. *Annals of Tourism Research*, Vol. 6(4). Sid.390-407
- Leinonen, E. Lewander, J. & Picano, J. (2008). *I Sökandet Efter Framtidens Destinationer – Ur Researrangörers Perspektiv*. Kandidatuppsats. Stockholm: Söderthörns Högskola. Institutionen för Kommunikation, teknik & design.
- Mason, Jennifer (2006). Mixing methods in a qualitatively driven way. *Qualitative Research*. London, Thousand Oaks, CA and New Delhi: SAGE Publications. Vol.6(1) s. 9-25.
- MacCannell, Dean (1989). *The tourist: a new theory of the leisure class*. Rev. ed. New York: Schocken books
- Mozambique GSA, (u.å.). *About Moçambique* <http://www.mozambiqueislands.com> (Hämtad 2016-05-16)
- Myrberg, Katarina (2015). *100 största researrangörerna – TN har listan*. Travel News.
<http://www.travelnews.se/arrangor/100-storsta-researrangorerna-tn-har-listan/> (Hämtad 2016-05-27)
- Sida, (2011). *Elektrifiering av landsbygden i Moçambique* <http://www.sida.se/English/where-we-work/Africa/Mozambique/examples-of-results/Inacio-Yemusee-Dyaha-in-Mozambique/> (Hämtad 2016-04-26)
- Sweden Abroad, (2016). *Reseinformation Moçambique* <http://www.swedenabroad.com/sv-SE/Ambassader/Maputo/Reseinformation/Reseinformation-Mocambique/> (Hämtad 2016-05-15)
- Syssner, Josefina (2012). *Världens bästa plats? Platsmarknadsföring, makt och medborgarskap*. Lund: Nordic Academic Press

Tarlow, Peter E. (2014). *Tourism security : strategies for effectively managing travel risk and safety*
[Elektronisk resurs]

Timetric, (2014). *Who are the most adventurous when it comes to travelling? A new study from Timetric ranks the world's most well-travelled countries.* <https://timetric.com/info/media-center/press-releases/2014/10/09/timetric-reveals-which-countries-travel-most/> (Hämtad 2016-05-26)

Thurén, Torsten (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*, 2 (red.) uppl. Stockholm: Liber AB.

Utrikes Departementet, (2016). <http://www.regeringen.se/uds-reseinformation/ud-avrader/>
(Hämtad 2016-04-26)

Ving, (2016) *Vings Värld.* <http://www.ving.se/vings-varld> (Hämtad 2016-04-27)

Williams, Stephen (2006). Mozambique - Africa's Rising Star. *African Business*, Issue 317,
p54-56.

World Tourism Organisation, UNWTO (2015). *UNWTO Tourism Highlights, 2015 Edition*
[Elektronisk resurs].

Bilagor

Bilaga 1. Intervju med Ving

Skulle du kunna beskriva dina arbetsuppgifter som Product manager på Thomas Cook norra Europa?

Har du varit i södra Afrika och vilka länder har du i så fall besökt?

Jag tänker på de nämnda länderna, och speciellt på Moçambique som ju har varit aktuellt för er. Kan det sägas någonting om vad exempelvis Mauritius och Zanzibar har för attraktionsvärde för en svensk publik eller svensk resemarknad?

Går det att säga att Moçambique hamnar lite i skymundan och kläms ihop mellan andra länder?

Vad är Moçambiques eller de södra afrikanska ländernas största utmaningar i fråga om att en svensk charterturism ska kunna utvecklas och bli ännu större i området?

Och då är det främst tillgänglighet, transportmöjligheter som du nämnt.. Vi har skapat oss en bra bild av Moçambique, många flygplatser som saknar asfalt, samt breda vägnät men som saknar asfaltering. Det finns stora brister..

Anser du att det är olika länders regeringars ansvar att åtgärda exempelvis bristande infrastruktur eller säkerhet, eller kan ni påverka på något sätt?

Ni har talat om Moçambique tidigare. Hur nära har ni egentligen varit att etablera någonting där?

Bilaga 2. Intervju med Fritidsresor

Vi är två turismstudenter från Karlstads Universitet som för närvarande skriver en b-uppsats om Moçambiques möjligheter att etablera sig på den svenska chartermarknaden. Vi är intresserade av om Moçambique någonsin varit aktuellt för Fritidsresor i diskussioner kring produktutveckling och etablering av nya destinationer.

Har ni någon på Fritidsresor som är expert på landet Moçambique eller på södra Afrika (Mauritius, Sydafrika exempelvis) som vi skulle kunna vända oss till för att ställa ett par frågor angående turismutveckling i Moçambique eller södra Afrika?

Svar:

Jag vidarebefordrar dina frågor till en kollega på Temaresor.

Vad jag vet har Fritidsresor inte arrangerat resor dit och inga planer finns för närvarande.

Mathias

Bilaga 3. Intervju med svenska ambassaden i Maputo

Inledande frågor

Ni som arbetar på ambassaden, vad är er yrkestitel, era arbetsuppgifter och hur länge har ni arbetat på ambassaden i Moçambique?

Vad är det bästa och sämsta med att arbeta på ambassaden i Maputo?

Vad är det bästa med Moçambique enligt er?

Fråga 1

Vad anser ni som stationerade ambassadörer eller diplomater att Moçambique har för attraktionsvärde för en svensk turismmarknad? Naturliga attraktioner och kulturattraktioner.

Fråga 2

Vi är intresserade om ni tror på någon speciell plats eller destination i Moçambique, som har speciellt goda framtidsutsikter och förutsättningar att utvecklas till en populär turistdestination för svenskar eller andra internationella turister.

Fråga 3

Ni har förmodligen gjort en del resor till och från Moçambique. Vad är er personliga åsikt om transportmöjligheterna till Moçambique från Sverige? Samt, hur skulle ni beskriva infrastruktureren i landet (i fråga om kvalitet på ex. vägar och vattensystem)?

Fråga 4

Vad är er åsikt i frågan om bekvämligheter (ex. hotell och restauranger) som kan erbjudas i Moçambique? Tror ni dessa skulle kunna tillmötesgå svenska charterarrangörer och svenska turisternas förväntningar och krav på olika destinationer runt om i Moçambique.

Fråga 5

Hur upplever ni som svenska ambassadörer i Maputo, säkerheten i landet? Då tänker vi främst på säkerheten för en turist eller västerlänning, men också för er själva.

Fråga 6

Vilka politiska (eller andra) åtgärder anser ni skulle behövas göras för att få svenska charterarrangörer att arrangera resor till Moçambique, eller för att svenska turister skulle vilja resa till Moçambique? Enligt er, vems ansvar är det att ta tag i dessa åtgärder?

Bilaga 4. Enkätundersökning

Are you:

Male Female Other

Which of the following categories includes your age?

Under 18

18-24

25-34

35-44

45-54

55 or older

Which of the following statements best describes you?

I am born raised in Mozambique

I moved here and live here

I moved here because of work or studies

Other (please specify what your connection to Mozambique is)

How do you look upon the possibilities to get around in, to and from Mozambique?
(transportation)

The possibilities to get around in Mozambique are good.

Strongly Disagree Disagree Neutral Agree Strongly Agree

The possibilities to get to or from Mozambique are good.

Strongly Disagree Disagree Neutral Agree Strongly Agree

How do you look upon the safety in Mozambique? (natural crises, terrorism and so on)

Very Unsafe Unsafe Neutral Safe Very Safe

What would you recommend a tourist to visit in your local area?

I don't know

Nothing

I would recommend a tourist to visit..

Would you think it would be good with an increased number of Swedish tourists Mozambique?

Yes

No

If No (please specify):